

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

DATÇA YARIMADASI (MUĞLA)'NİN ETNOBOTANİK ÖZELLİKLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Orm. Müh. Deniz YILMAZ

EKİM 2019

TRABZON

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

DATÇA YARIMADASI (MUĞLA)'NIN ETNOBOTANİK ÖZELLİKLERİ

Orm. Müh. Deniz YILMAZ

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde

“ORMAN YÜKSEK MÜHENDİSİ”

Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 06 / 09 / 2019

Tezin Savunma Tarihi : 14 / 10 / 2019

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Sefa AKBULUT

Trabzon 2019

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Orman Mühendisliği Anabilim Dalında

Deniz YILMAZ Tarafından Hazırlanan

DATÇA YARIMADASI (MUĞLA)'NIN ETNOBOTANİK ÖZELLİKLERİ

başlıklı bu çalışma, Enstitü Yönetim Kurulunun 17 / 09 / 2019 gün ve 1819 sayılı

kararıyla oluşturulan jüri tarafından yapılan sınavda

YÜKSEK LİSANS TEZİ

olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Başkan : Prof. Dr. Zafer Cemal ÖZKAN .....

Üye : Prof. Dr. Gökhan ABAY .....

Üye : Doç. Dr. Sefa AKBULUT .....

Prof. Dr. Asım KADIOĞLU

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

“Datça Yarımadası (Muğla)'nın Etnobotanik Özellikleri” isimli bu araştırma 2016-2019 yılları arasında K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim dalında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmanın, tür teşhisleri ve büro çalışmaları K.T.Ü. Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Bölümü Botanik Anabilim Dalı Laboratuvarında yapılmıştır. Harita düzenlemeleri Google Earth ve coğrafi bilgi sistemi programında (ARCGIS) gerçekleştirilmiştir.

Çalışma, Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü öğretim üyesi sayın Doç. Dr. Sefa AKBULUT'un danışmanlığında gerçekleştirilmiştir. Yüksek lisans tez konusunun seçiminde, planlanmasında, arazi, laboratuvar ve büro çalışmaları esnasında ve çalışmaların yürütülmesinde her türlü yardım ve ilgisini gördüğüm, tezimin her aşamasında görüşlerinden yararlandığım değerli hocam sayın Doç. Dr. Sefa AKBULUT'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Arazi çalışmalarında yörenin tanıtımı, yöre halkı ile iletişim kurmamı kolaylaştıran ve etnobotanik özelliği olan bitkilerden örnek alınması aşamasında yardımlarını esirgemeyen amcam Kahraman YILMAZ'a, Emecik Köyü sakini olan yengem Tezcan YILMAZ'a ve Emecik Köyü sakini Hatice MUMCU'ya çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans tez çalışmam süresince her türlü desteği ve yardımlarını benden esirgemeyen hayat arkadaşım Nazan YILMAZ'a ve arazi çalışmalarım sırasında çoğunlukla bana eşlik eden kızım Hazal YILMAZ'a sonsuz şükranlarımı sunarım. Bu çalışmamın ülkemiz ormancılığına, tıp ve eczacılık alanı ile araştırmacılara yardımcı olmasını dilerim.

Deniz YILMAZ

Trabzon, 2019

TEZ ETİK BEYANNEMESİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Datça Yarımadası (Muğla)'nın Etnobotanik Özellikleri” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Doç. Dr. Sefa AKBULUT'un sorumluluğunda tamamladığımı, örnekleri kendim topladığımı, tür teşhislerini ilgili laboratuvarlarda yaptığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 14/10/2019

Deniz YILMAZ

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ.....	III
TEZ ETİK BEYANNEMESİ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET.....	X
SUMMARY.....	XI
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	XII
TABLolar DİZİNİ.....	XIII
1. GENEL BİLGİLER.....	1
1.1. Giriş.....	1
1.2. Litaratür Özeti.....	2
1.3. Araştırma Alanının Genel Tanıtımı.....	3
1.3.1. Coğrafik Durumu.....	3
1.3.2. Topoğrafik ve Jeolojik Özellikleri.....	4
1.3.3. İklim.....	4
1.3.4. Tarihi.....	5
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	7
3. BULGULAR.....	10
3.1. Amaranthaceae.....	10
3.1.1. <i>Amaranthus viridis</i> L.....	10
3.2. Amaryllidaceae.....	10
3.2.1. <i>Allium ampeloprasum</i> L.....	10
3.3. Anacardiaceae.....	11
3.3.1. <i>Pistacia lentiscus</i> L.....	11
3.4. Apiaceae.....	11
3.4.1. <i>Berula erecta</i> (Huds.) Covilleç.....	11
3.4.2. <i>Crithmum maritimum</i> L.....	11
3.4.3. <i>Daucus carota</i> L.....	12
3.4.4. <i>Ferula communis</i> L.....	12
3.4.5. <i>Foeniculum vulgare</i> Mill.....	12
3.4.6. <i>Opopanax hispidus</i> (Friv.) Griseb.....	13

3.5. Apocynaceae.....	13
3.5.1. <i>Nerium oleander</i> L.	13
3.6. Asparagaceae.....	14
3.6.1. <i>Asparagus acutifolius</i> L.....	14
3.6.2. <i>Drimia maritima</i> (L.) Stearn.....	14
3.7. Asteraceae.....	15
3.7.1. <i>Achillea cretica</i> L.	15
3.7.2. <i>Anthemis altissima</i> L.	15
3.7.3. <i>Artemisia arborescens</i> (Vaill.) L.	15
3.7.4. <i>Calendula arvensis</i> (Vaill.) L.	16
3.7.5. <i>Carlina gummifera</i> (L.) Less.....	16
3.7.6. <i>Chrysanthemum coronarium</i> L.....	16
3.7.7. <i>Cynara cardunculus</i> L.....	17
3.7.8. <i>Glebionis segetum</i> (L.) Fourr.	17
3.7.9. <i>Helichrysum stoechas</i> subsp. <i>barrelieri</i> (Ten.) Nyman.....	17
3.7.10. <i>Notobasis syriaca</i> (L.) Cass.....	18
3.7.11. <i>Scolymus hispanicus</i> subsp. <i>hispanicus</i>	18
3.7.12. <i>Sonchus asper</i> subsp. <i>glaucescens</i> (Jord.) Ball	19
3.7.13. <i>Tragopogon dubius</i> Scop.....	19
3.8. Brassicaceae.....	19
3.8.1. <i>Raphanus raphanistrum</i> L.....	19
3.8.2. <i>Sinapis arvensis</i> L.....	20
3.9. Cactaceae.....	20
3.9.1. <i>Opuntia ficus-indica</i> (L.) Mill.	20
3.10. Capparaceae.....	20
3.10.1. <i>Capparis spinosa</i> L.....	20
3.11. Caryophyllaceae	21
3.11.1. <i>Paronychia argentea</i> Lam.....	21
3.11.2. <i>Silene vulgaris</i> (Moench) Garcke	21
3.12. Cistaceae.....	22
3.12.1. <i>Cistus creticus</i> L.	22
3.12.2. <i>Cistus salviifolius</i> L.	22
3.13. Cucurbitaceae	22
3.13.1. <i>Ecballium elaterium</i> (L.) A.Rich.....	22

3.14. Ericaceae.....	23
3.14.1. <i>Erica manipuliflora</i> Salisb.....	23
3.15. Euphorbiaceae	23
3.15.1. <i>Euphorbia acanthothamnus</i> Heldr. & Sart. ex Boiss.	23
3.16. Fabaceae	24
3.16.1. <i>Anagyris foetida</i> L.	24
3.16.2. <i>Ceratonia siliqua</i> L.....	24
3.16.3. <i>Lotus edulis</i> L.	24
3.16.4. <i>Spartium junceum</i> L.....	25
3.16.5. <i>Trifolium nigrescens</i> Viv.	25
3.16.6. <i>Vicia faba</i> L.	25
3.17. Fagaceae	26
3.17.1. <i>Quercus coccifera</i> L	26
3.18. Geraniaceae	26
3.18.1. <i>Erodium cicutarium</i> (L.) L Hér.	26
3.18.2. <i>Erodium moschatum</i> (L.) L Hér.	27
3.18.3. <i>Pelargonium quercetorum</i> Agnew	27
3.19. Hypericaceae	27
3.19.1. <i>Hypericum triquetrifolium</i> Tura	27
3.20. Iridaceae.....	28
3.20.1. <i>Gladiolus illyricus</i> W.D.J.Koch	28
3.21. Juncaceae	28
3.21.1. <i>Juncus acutus</i> L.	28
3.22. Lamiaceae.....	29
3.22.1. <i>Satureja thymbra</i> L.....	29
3.22.2. <i>Lavandula stoechas</i> subsp. <i>stoechas</i>	29
3.22.3. <i>Mentha pulegium</i> L.....	29
3.22.4. <i>Micromeria myrtifolia</i> Boiss. & Hohen.....	30
3.22.5. <i>Origanum majorana</i> L.....	30
3.22.6. <i>Origanum onites</i> L.....	30
3.22.7. <i>Salvia fruticosa</i> Mill.	31
3.22.8. <i>Sideritis leptoclada</i> O.Schwarz & P.H.Davis.....	31
3.22.9. <i>Teucrium polium</i> L.	32
3.22.10. <i>Thymbra capitata</i> (L.) Cav.	32

3.23. Lauraceae.....	32
3.23.1. <i>Laurus nobilis</i> L.	32
3.24. Liliaceae.....	33
3.24.1. <i>Asphodelus aestivus</i> Brot.....	33
3.24.2. <i>Lilium candidum</i> L.	33
3.24.3. <i>Smilax aspera</i> L.....	34
3.25. Malvaceae.....	34
3.25.1. <i>Alcea heldreichii</i> (Boiss.) Boiss.	34
3.25.2. <i>Malva sylvestris</i> L.....	34
3.26. Myrtaceae	35
3.26.1. <i>Myrtus communis</i> subsp. <i>communis</i>	35
3.27. Oleaceae.....	35
3.27.1. <i>Olea europaea</i> var. <i>europaea</i>	35
3.28. Orchidaceae	36
3.28.1. <i>Serapias vomeracea</i> (Burm.f.) Briq.	36
3.29. Oxalidaceae	36
3.29.1. <i>Oxalis pes-caprae</i> L.....	36
3.30. Papaveraceae	37
3.30.1. <i>Papaver rhoeas</i> L.	37
3.31. Plantaginaceae	37
3.31.1. <i>Plantago lanceolata</i> L.	37
3.32. Plumbaginaceae.....	38
3.32.1. <i>Limonium sinuatum</i> (L.) Mill.	38
3.33. Poaceae.....	38
3.33.1. <i>Arundo donax</i> L.....	38
3.33.2. <i>Sorghum halepense</i> (L.) Pers.....	38
3.34. Polygonaceae.....	39
3.34.1. <i>Emex spinosa</i> (L.) Campd.	39
3.34.2. <i>Rumex amarus</i> Rech.f.	39
3.34.3. <i>Rumex bucephalophorus</i> L.	40
3.35. Portulacaceae.....	40
3.35.1. <i>Portulaca oleracea</i> L.....	40
3.36. Rafflesiaceae.....	40
3.36.1. <i>Cytinus ruber</i> (Fourr.) Fritsch	40

3.37. Rosaceae	41
3.37.1. <i>Rubus sanctus</i> Schreb.	41
3.38. Santalaceae	41
3.38.1. <i>Osyris alba</i> L.	41
3.39. Solanaceae	42
3.39.1. <i>Datura innoxia</i> Mill.	42
3.39.2. <i>Mandragora autumnalis</i> Bertol.	42
3.40. Urticaceae	42
3.40.1. <i>Urtica pilulifera</i> L.	42
3.40.2. <i>Urtica urens</i> L.	43
3.41. Verbenaceae.....	43
3.41.1. <i>Vitex agnus-castus</i> L.....	43
4. TARTIŞMA.....	54
5. SONUÇLAR.....	57
6. ÖNERİLER	59
7. KAYNAKLAR.....	61
8. EKLER	65
ÖZGEÇMİŞ.....	77

Yüksek Lisans Tezi

ÖZET

DATÇA YARIMADASI (MUĞLA)'NIN ETNOBOTANİK ÖZELLİKLERİ

Deniz YILMAZ

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Orman Mühendisliği Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Sefa AKBULUT
2019, 64 (Tez Sayfa), 12 (Ek Sayfalar)

Bu çalışma ile Muğla ilinde yer alan Datça Yarımadası'nda yaşayan halkın, değişik amaçlarla kullandığı (ilaç, gıda, baharat, el sanatları, yapı malzemesi, kozmetik, vb.) doğal bitkiler ile olan ilişkilerinden ortaya çıkan etnobotanik kültürün ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu çalışma kapsamında Datça Yarımadası'nda yer alan 10 köyde 67 kişi ile yüz yüze görüşme şeklinde anket çalışmaları yapılmıştır. Ayrıca kaynak kişilerin arazide gösterdikleri bitkilerden herbaryum örnekleri alınarak teşhisleri yapılmıştır. Sonuçta 41 familyaya ait 86 taksonun yörede değişik şekillerde kullanıldığı belirlenmiştir. Tespit edilen türlerin; 44'ünün tıbbi, 47'sinin gıda, 4'ünün baharat, 5'inin yapı malzemesi, 7'sinin yem, 2'sinin boyar madde, 13'ünün el sanatları ve oyuncak, 2'sinin kozmetik, 9'unun sosyo-kültürel ve 17'sinin farklı amaçlar için kullanıldığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Etnobotanik, Datça Yarımadası, Muğla

Master Thesis

SUMMARY

ETNOBOTANICAL FEATURES OF DATÇA PENINSULA (MUĞLA)

Deniz YILMAZ

Karadeniz Technical University
The Graduate School of Naturel and Applied Sciences
Forestry Engineering Program
Supervisor: Doç. Dr. Sefa AKBULUT
2019, 64 Pages, 12 Appendix Pages

In this study, it is aimed to reveal the ethnobotanic culture which emerges from the relations with the natural plants used by the people living in Datça Peninsula in Muğla province for different purposes (medicine, food, spices, handicrafts, building materials, cosmetics, etc.). Within the scope of this study, as a result of surveys conducted in the form of face to face interviews with 67 people in 10 villages on the Datça Peninsula and the determination of the plants used in the field, 86 taxa belonging to 43 families were determined to be used in different ways in the region. Species identified; 44 of them are medical, 47 of them are food, 4 of them are spices, 5 of them are construction materials, 7 of them are feed, 2 of them are dyes, 13 of them are handicrafts and toys, 2 of them are cosmetics, 9 of them are socio- cultural and 17 were used for different purposes.

Keywords: Ethnobotany, Datça Peninsula, Muğla

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1. Çalışma Alanının konumu.....	3
Şekil 3. İklim grafiği, Datça [16].....	4
Şekil 4. Sıcaklık grafiği, Datça [16].	5
Şekil 5.Örnek alınan noktalar	8

TABLolar DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. Yerel halk anket formu.....	8
Tablo 2. Datça Yarımadası'nda kullanılan bitkilerin etnobotanik özellikleri	45

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

İnsanlık var olduğundan beri bitkilerle olan etkileşimi, uzun zamandır bütün dünyanın gerekliliğini kabul ettiği ve gerçekçi çalışmaların ortaya konulduğu etnobotanik bilimi doğmuştur [1]. Etnobotanik çalışmalar, yaşanan tecrübe yoluyla öğrenilmiş ve uzun bir zaman dilimi neticesinde kuşaktan kuşağa nakledilerek bugünlere ulaşan çok kıymetli bilgileri yansıtmaktadır. Ayrıca birçok disipline de bilimsel anlamda önemli katkılar sağlamaktadır. Birçok medeniyet ve kültür birikimine sahip olan yurdumuzda etnobotanik açıdan oldukça kapsamlı birikim bulunmaktadır. Ancak, kırsaldan şehirlere olan göçlere ve hızla kendini yenileyen teknolojiye paralel olarak, yeni kuşaklar bu veri bankasının kıymetini bilmemekte ve bu bilgiler kullanılmadığı için yok olma riski taşımaktadır. Bu nedenle çok kıymetli bu bilgilerin bir an önce yazılı hale getirilme mecburiyeti ortaya çıkmaktadır. Etnobotanik değerlerin kayıt altına alınması yurdumuz ekonomisi bakımından da gereklidir. Hangi yörelerde hangi bitkilerden faydalanabileceğinin belirlenmesi, etnobotanik araştırmalar öncülüğünde tespit edilebilecektir ve toplumlardan sağlanan kıymetli bilgiler yine milli ekonomiye fayda sağlaması için geri dönecektir [2, 3].

Anadolu toprakları da sayısız medeniyetlere anayurtluk yapmış, her bir dönemin farklı emarelerini günümüze kadar ulaştırmış, yeryüzündeki ender bölgelerdendir. Bununla birlikte iklim, topoğrafya ve jeolojik açıdan zenginlik, floristik bakımdan önemli bir bölge olmasına olanak sağlamıştır. Hem kültürel, hem de bitkisel çeşitlilik etnobotanik araştırmalar için Türkiye'yi önemli bir merkez haline getirmiştir [4].

Datça Yarımadası'nın çalışma alanı olarak seçilmesinin başlıca sebepleri arasında;

1. Yörede halk tarafından doğal bitkilerin yoğun bir şekilde kullanıldığının biliniyor olması,
2. Elde edilen bilgilerin daha sonra yapılabilecek olan çalışmalara kaynak olması,
3. Yörenin floristik zenginliğe sahip olması ve bunun araştırmaya değer bulunması,
4. Elde edilen bilgilerin daha sonra yapılabilecek olan çalışmalara kaynak olması,
5. İnsanların ilaç ve gıda ihtiyaçlarını daha kolay yollardan karşılamaya başladıklarından etnobotanik bilgilerin giderek azalması,
6. Yöre halkının bitki taksonlarını, hangi amaç ya da amaçlar için ve ne şekilde kullandığına dair bilgileri kayıt altına almak,

7. Bitkileri hayatının her safhasında kullanıp adeta bitki ile iç içe yaşayan insanların dünyadan ayrılmaları ile sahip oldukları bilgilerin tamamen yok olup gitmesi kaygısı,

1.2. Litaratür Özeti

Tuzlacı [5] Muğla (Datça) İlinde Gerçekleştirilen Etnobotanik Çalışmalar adlı çalışmasında 26 bitkiden çeşitli amaçlarla yararlanıldığını saptamıştır. Bunların birçoğu hastalıkların tedavisi kullanılan ve beslenme amaçlı yararlanılan bitkilerdir.

Ertuğ [6] Muğla (Bodrum yarımadası) ilinde Gerçekleştirilen Etnobotanik Çalışmalar adlı araştırmasında, 36'sı kültür bitkisi olan toplam 142 bitki taksonu tespit etmiştir. Tedavi amaçlı kullanılan 92 bitkinin 24'ü kültür bitkisi ya da egzotik bitki iken, 60 takson hayvan yemi, 40 takson ise kaşık, sepet, tarım aleti vb. gibi amaçlarla kullanılmaktadır. Bazı taksonlar da avlanma araç gereci, yaşam alanı yapımı (çit, çardak yapımı) gibi daha farklı amaçlarla kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tuzlacı [7] Muğla (Baba Dağı ve Fethiye yöresi) İlinde Gerçekleştirilen Etnobotanik Çalışmalar adlı araştırmasında, çoğunluğu hastalık tedavisi maksatlı olmakla birlikte çeşitli amaçlarla kullanılan 11 bitki taksonu saptamıştır.

Kazan [8] Muğla (Ortaca) İlinde Gerçekleştirilen Etnobotanik Çalışmalar başlıklı eserde, etnobotanik açıdan kayda değer 45 familyaya ait 80 bitki taksonu belirlemiştir. Bu taksonların 52'si tedavi maksatlı, 25'i gıda amaçlı, 8'i yakacak olarak ve 5'i de süpürge yapımında kullanılmaktadır.

Sadıkoğlu [9] Aydın (Koçarlı) İlinde Gerçekleştirilen Etnobotanik Çalışmalar adlı eserde, 68 taksona ait bitkiden yörede sağlık alanında yararlanıldığını saptamıştır.

Tuzlacı [10] Aydın (Koçarlı) İlinde Gerçekleştirilen Etnobotanik Çalışmalar adlı çalışmada, halk ilacı olarak kullanılan 53'ü doğal ve 15'i ise yörede yetiştirilen 68 bitki türü tespit etmiştir.

Tuzlacı [11] Denizli ilinde Gerçekleştirilen Etnobotanik Çalışmalar adlı eserde, 126 bitki taksonunun geleneksel kullanımını belirlemiştir. 9 taksonun doğal boya maddesi, 18 taksonun gıda kaynağı, 92 taksonun tedavi amaçlı, 7 taksonun ise farklı amaçlarla kullanıldığını saptamıştır.

Aslan vd. [12] 42 familyaya ait 106 bitki taksonunu teşhis etmiş; bunların mahalli adlarını, kullanılan bölümlerini, hazırlama yöntemleri ve tedavideki kullanışlarını kayıt altına almışlardır.

Gez ve Şimşek [13] Denizli (Babadağ) ilinde Gerçekleştirilen Etnobotanik Çalışmalar adlı çalışmada tıbbi yönden öneme sahip 20 bitki taksonu tespit etmişlerdir.

1.3. Araştırma Alanının Genel Tanıtımı

1.3.1. Coğrafik Durumu

Bu araştırma, Ege Bölgesi'inde yer alan Muğla İli Datça İlçesini kapsamaktadır. Türkiye'nin güneyinde yer alan, üç tarafı denizlerle çevirili olan, Ege ile Akdeniz'in keşime noktasında bulunan Datça Yarımadası, doğu-batı yönünde 65 km uzanan bir yarımadadır. Yarımadanın güneyi Hisarönü Körfezi, doğusu Marmaris, kuzeyi Gökova Körfezi ve batısı ile Ege ve Akdeniz ile çevrilidir (Şekil 1).

Şekil 1. Çalışma Alanının konumu

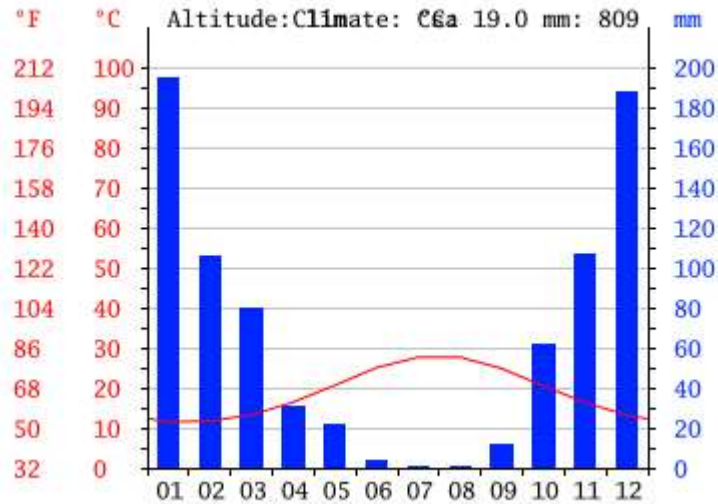
1.3.2. Topoğrafik ve Jeolojik Özellikleri

Topoğrafik açıdan çok girintili, bozuk, dağlık, tepelik bir sırt şeklinde doğu-batı yönünde uzanır. Yarımada'nın kuzey bölümleri güney bölümlerine göre daha düzdür. Kıyı profiline bakıldığında birçok alanın dik olması yarımada'nın bir başka özelliğidir. Bu durum deniz altına doğru da bu şekilde devam etmektedir. Bu özellik bölgenin yer kabuğu hareketleri sonucu oluştuğunun bir göstergesidir. Derelerin denize bağlandığı düzlükler geniş değildir [14].

Engelibeli ve dağlık bir topoğrafik yapıya sahip Datça Yarımadası'nın en yüksek noktası Kocadağ sırasında bulunan Bozdağ (1162 m)'dir. 747 m ile Emecik Dağı, 743 m ile Tuludağ, 738 m ile Karadağ bölgenin diğer yükseltileridir. Bölgede yer alan önemli düzlükler ise Karaköy, Kızlan, Mesudiye ve Palamut Bükü ovalarıdır. [15].

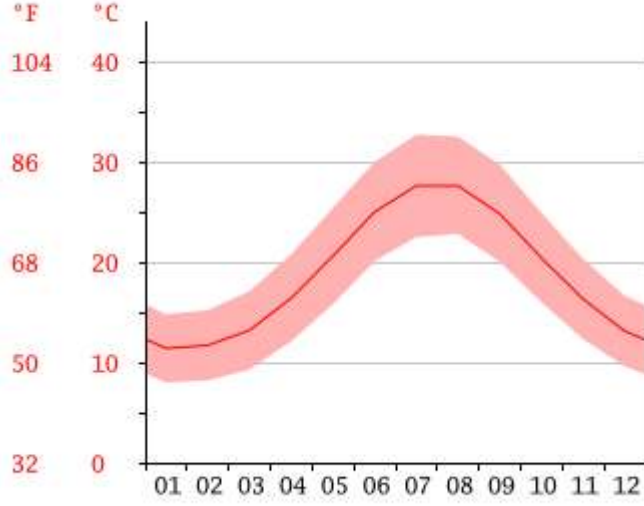
1.3.3. İklim

Datça Yarımadası yazları sıcak, diğer mevsimlerde ise nispeten ılıman bir iklime sahiptir. Kış ayları en yağışlı mevsim olup, yaz aylarında yağış oldukça düşmektedir. Yarımada'nın yıllık ortalama sıcaklığı 19 °C'dir. Yıllık yağış miktarı ise ortalama 809 mm'dir (Şekil 3, 4) [16].

Şekil 2. İklim grafiği, Datça [16].

Aylık yağış ortalamalarına bakıldığında ortalama 1 mm yağışla Temmuz ayı en kurak ay, en fazla yağışın olduğu ay ise ortalama 195 mm ile Ocak ayıdır [16].

Şekil 3. Sıcaklık grafiği, Datça [16].

Ortalama 27.6 °C ile Temmuz en sıcak ay, ortalama 11.4 °C ile de Ocak en soğuk ay olarak görülmektedir [16].

1.3.4. Tarihi

Datça Yarımadası, M.Ö. 2000'li yıllardan, M.Ö. 1000'li yıllara kadar Karlar'ın hakimiyetinde kalmıştır. Bu tarihten sonra bölgeye hakim olan Yunanlılar tarafından 3'ü Rodos Adası'nda, 1'i Kos Adası'nda, 1'i Bodrum Yarımadası'nda ve 1'i de Datça Yarımadası'nda olmak üzere 6 şehir devleti kurulur. Bu devletlerin merkezi ise Datça Yarımadası'nda yer alan Knidos'tur. Önceleri Datça'nın 2 km kuzeyinde bulunan Burgaz mevkiinde yer alan Knidos ticari faaliyetlerin artması ile zenginleşir. M.Ö. 7. ve 6. Yüzyıllara kadar devam eden bu durum, Perslerin bölgeye hakim olmasıyla son bulur. M.Ö. 4. yüzyılda Knidos merkezi şimdiki Tekir Burnu'na taşınır. Bölge M.S. 2. yüzyıldan itibaren Doğu Roma yani Bizans imparatorluğunun hakimiyetine geçer. M.S. 7. yüzyılda yaşanan Arap istilaları, o dönemlerde yaşanan büyük depremler neticesinde Knidos kenti büyük bir yıkıma uğrar ve terk edilir. Datça Yarımadası 1250'li yıllardan 1400'lü yılların başlarına kadar Menteşoğulları'nın yönetiminde kalır. Bu tarihten itibaren Osmanlı hakimiyetine giren bölge Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasına değin Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası

olarak kalır. Yörenin adı 1909 yılında, Osmanlı Padişahı Sultan Reşad (5. Mehmet) zamanında Reşadiye olarak değiştirilir. Ancak Cumhuriyetin ilanından sonra Reşadiye adı tekrar Datça olarak değiştirilir. 1928 yılında merkez mahallesi Reşadiye olan Datça Muğla iline bağlanır. 1947 yılında ise ilçenin merkezi günümüzdeki yeri olan İskele mahallesine taşınır [17].

Bölgenin tarihine bakıldığında M.Ö. 2000’li yıllardan itibaren farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış olduğu görülmektedir. Mikenler, Dorlar, Persler, Makedonyalılar, Rodoslular, Romalılar, Bizanslılar, Osmanlılar tarafından özellikle ticari faaliyetlerin gerçekleştirildiği önemli bir merkez olduğu anlaşılmaktadır [17].

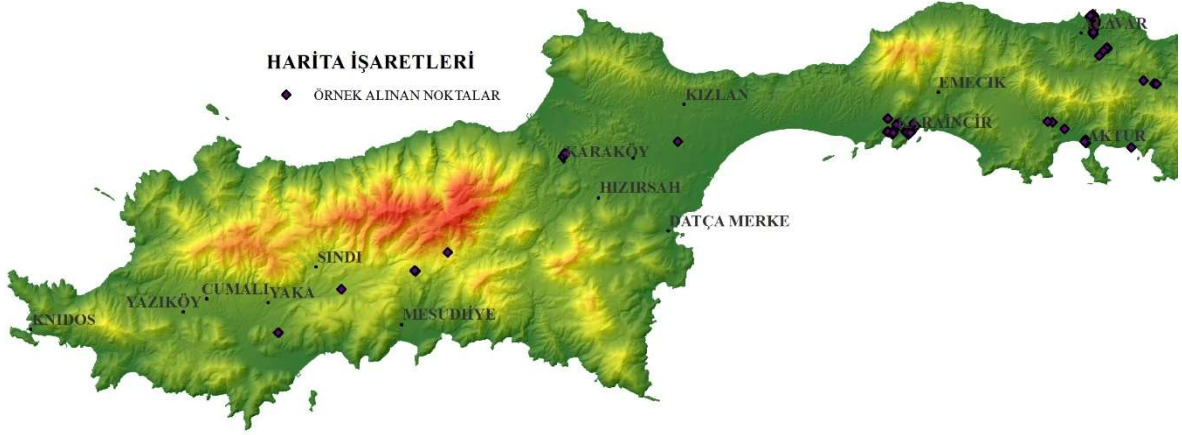

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

Araştırma materyalini, 2018-2019 yıllarında Datça Yarımadası'nda bulunan 10 adet köyde yaşayan insanlarla yapılan anket çalışması ile çiçeklenme ve meyve olgunlaşma dönemlerinde farklı amaçlarla kullanılan bitki taksonları oluşturmaktadır.

Tez kapsamında Datça Yarımadası'nda yer alan köylerde insanlarla yüz yüze görüşme şeklinde anket çalışması yapılmıştır. Çalışma içerisinde ankete katılan kişilerden kullandıkları bitkileri göstermeleri istenmiş ve bu bitkilerden örnekler toplanmıştır. Toplanan bitki örnekleri daha sonra Karadeniz Teknik Üniversitesi herbaryum laboratuvarında teşhis edilip herbaryum örneği haline getirilmiştir. Anket çalışmaları daha çok yörede bulunan orta yaş üzeri insanlarla kartopu örnekleme tercih edilerek uygulanmıştır. Gidilen yerlerde özellikle kalabalığın fazla olacağı pazar yerleri, kahvehaneler gibi mekanlar seçilmiştir. Görüşmeye katılan kişilere kullandıkları bitkilerden hangi amaçlarla yararlandıkları sorulmuştur. Ayrıca kullandıkları kısımları, kullanım şekilleri ve amaçları (halk ilacı, boyar madde, gıda, baharat, vs.) kayıt altına alınmıştır. Toplanan bitkiler tekniğine uygun olarak kurutulmuş, teşhis edilmek ve herbaryum örnekleri haline getirilecek şekilde saklanmıştır. Bitkilerin tanımlanmasında başta “Flora of Turkey and the East Aegean Islands” adlı eserden [18, 19, 20] ve teşhise yardımcı bitki atlaslarından [21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30] yararlanılmıştır.

Etnobotanik verilerin derlenmesi için 10 adet köye (Yazı, Cumalı, Yaka, Sındı, Mesudiye, Karaköy, Hızırşah, Reşadiye, Kızlan ve Emecik) gidilerek, 67 kişi ile birebir görüşülerek anket doldurulmuştur (Şekil 5). Ankette yöre insanların bitkileri nasıl ve ne amaçla kullandıkları, bitkilerin hangi kısımlarını değerlendirdikleri ve varsa yöresel isimleri kayıt altına alınmıştır. Bu bilgiler derlenirken kişilerden bitkileri göstermeleri istenmiştir. Örnek alınan bitkilere ait konumlar Şekil 1. deki haritada gösterilmiştir. Teşhis ve herbaryum materyali için örnek alınan 86 bitkiye ait örnekler aynı zamanda fotoğraflanarak arşivlenmiştir. 10 adet köyde yapılan anket çalışmalarına ait fotoğraflar Ek.1 de sunulmuştur.

Şekil 4. Örnek alınan noktalar

Datça Yarımadası'ndan toplanan taksonların etnobotanik karnesi oluşturulurken yörede yaşayan kişilere Tablo 1'deki sorular yöneltilmiştir:

Tablo 1. Yerel halk anket formu

Soru 1.	Tıbbi ya da şifa özelliği olduğunu bildiğiniz bitkiler
Soru 2.	Hangi hastalık için kullandığı
Soru 3.	Bitkiyi nasıl hazırladıkları
Soru 4.	Hazırlanan bitkinin nasıl uygulandığı, kullanım süresi ve miktarı
Soru 5.	Bildikleri zehirli bitkiler ve bunları bir amaçla kullandıkları
Soru 6.	Yemeklik (turşu, reçel, marmelat, şerbet, v.s.) olarak kullandıkları bitkilerin neler olduğu
Soru 7.	Besi hayvanları ya da evcil hayvanlar için (hastalandıklarında, daha iyi süt, yağ, et elde etmek için) kullandıkları bitkilerin varlığı
Soru 8.	Yabani, zararlı hayvanları uzaklaştırmak için kullandıkları bitkilerin olup olmadığı (Fare, sivrisinek, tahtakurusu, haşere gibi giysilere, ahşap eşyalara ya da yiyeceklere musallat olan hayvanlar için)
Soru 9.	Dini inanışlara göre kullandıkları (Muska, büyü, tütsü, nazar gibi) bitkiler
Soru 10.	Bir hastalığın tedavisinde farklı bitki ya da materyalleri karıştırıp karıştırmadıkları
Soru 11.	Rahatsızlandığınızda önce tıbbi ilaç mı aldıkları yoksa bitkilerden mi yararlandıkları
Soru 12.	Rahatsızlandığınızda bitki ilacını kendilerinin mi yaptığı yoksa aktara mı gittikleri
Soru 13.	Tıbbi bitkilerle ilgili düşünceleri

Bu sorulardan alınan cevaplar kaydedilmiş daha sonra bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Cevapların güvenilirliğini teyid için, aynı bitkinin diğer köylerdeki kullanım amaçları da araştırılarak cevaplar kontrol edilmiştir.

Tez içinde; familyalar, cinsler ve türler alfabetik sıraya göre düzenlenmiştir. Her cinsin altında bitkilerin;

Bilimsel Adı:

Lokalitesi:

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları:

Kullanılan Kısmı:

Kullanım Amacı ve Şekli:

olmak üzere yöre halkından elde edilen orijinal bilgiler ve literatür taraması sonucu belirlenen bilgiler ayrı ayrı verilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Amaranthaceae

3.1.1. *Amaranthus viridis* L.

Bilimsel Adı : *Amaranthus viridis* L. (KATO NO: 19670)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Sarılıman Mevkkii,

Türkçe Adı : Yeşilibik

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Sirken

Kullanılan Kısmı : Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli : Gıda, pişmiş

Kavrularak yenebildiği gibi böreklere de katılmaktadır. Yumurtalı çeşitleri de yapılır.

3.2. Amaryllidaceae

3.2.1. *Allium ampeloprasum* L.

Bilimsel Adı : *Allium ampeloprasum* L. (KATO NO: 19671)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkkii,

Türkçe Adı : Pırasa

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Çayır soğanı, körmən, kördem

Kullanılan Kısmı : Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli : Gıda, pişmiş,taze

Ot kavurmalarına ya da böreklere katılır. Çorba çeşitlerinin yanında yıkanarak çiğ olarak yenir.

3.3. Anacardiaceae

3.3.1. *Pistacia lentiscus* L.

Bilimsel Adı : *Pistacia lentiscus* L. (KATO NO: 19672)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Sakız ağacı

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Sakızlık, ilki, ilkiçik

Kullanılan Kısmı : Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli : Gıda, pişmiş, Süpürge yapımı

Dalları çardak, sepet yapımında kullanılır. Süpürge yapılıdır. Sakız ağacı sert olduğu için çeşitli el aletlerinde kullanılır. Sakız ağacının kuruyan dalları bıçakla sıyırılıp bir kağıda sarılarak sigara gibi içilir. İnce taze filizleri haşlanıp sarımsaklı salata yapılır.

3.4. Apiaceae

3.4.1. *Berula erecta* (Huds.) Covilleç

Bilimsel Adı : *Berula erecta* (Huds.) Coville (KATO NO: 19673)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Gendeme

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Su kazayağı, karabaldır otu

Kullanılan Kısmı : Dal, yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli : Gıda, pişmiş

Kavrularak yenir. Böreklere katılır.

3.4.2. *Crithmum maritimum* L.

Bilimsel Adı : *Crithmum maritimum* L. (KATO NO: 19674)

Lokalitesi : Emecik Köyü , Perili Köşk Mevkii

Türkçe Adı : Denizteresi

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları	: Genevir, kaya koruğu, kereviz otu
Kullanılan Kısmı	: Toprak Üstü
Kullanım Amacı ve Şekli	: Pişmiş

Baharda taze sürgünleri toplanır. Haşlanıp üzerine kızgın yağ ve peynir dökülerek veya sarımsaklı yoğurt ile birlikte tüketilir. Turşusu yapılır.

3.4.3. *Daucus carota* L.

Bilimsel Adı : *Daucus carota* L. (KATO NO: 19675)

Lokalitesi : Kızlan Köyü, Köyiçi Mevkii

Türkçe Adı : Yabani havuç

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Diş otu, Engin otu

Kullanılan Kısmı : Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli : Dekoksasyon, haricen

Buğusunun ağızdaki iltihabı giderdiği ifade edilmektedir. Çiçeği kuruyup döküldüğünde kalan çiçek sapı kürdan olarak kullanılmaktadır.

3.4.4. *Ferula communis* L.

Bilimsel Adı : *Ferula communis* L. (KATO NO: 19676)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Atkasnağı

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Şavşır, gabuş, gamış, kamış otu

Kullanılan Kısmı : Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli : Taze, kurutulmuş

Çocuklar gövdesinden oyuncak yapmaktadır. Kırılan bir uzuvda alçı görevini görür. Hafif yapısından dolayı baston olarak da kullanılmaktadır. Keçilere ikiz yavrulama yapması için yedirilir.

3.4.5. *Foeniculum vulgare* Mill.

Bilimsel Adı : *Foeniculum vulgare* Mill. (KATO NO: 19677)

Lokalitesi : Emecik, Karaincir mevki

Türkçe Adı : Rezene

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Isıra, Arap saçı, rakı otu, rezene, anason otu

Kullanılan Kısmı : Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli : Pişmiş

Bitki böreklere katıldığı gibi kavru olarak da tüketilir. Pişirilerek olarak tüketilen bitkinin iştahı açtığı, kuvvet verici olduğu, balgam sökücü olduğu, sindirimi kolaylaştırdığı, ishali kestiği ifade edilmektedir. Ayrıca solucan düşürücü olarak kullanılmaktadır. Yörede yara iyileştirici olarak ve çibanların tedavisinde haricen kullanılmaktadır.

3.4.6. *Opopanax hispidus* (Friv.) Griseb.

Bilimsel Adı : *Opopanax hispidus* (Friv.) Griseb. (KATO NO: 19678)

Lokalitesi : Mesudiye Köyü

Türkçe Adı : Kaymacık

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Sarıot

Kullanılan Kısmı : Dal, yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli : Pişmiş

Bağırsak parazitlerini vücuttan atmak için tüketilir. Kavru olarak yenilir.

3.5. Apocynaceae

3.5.1. *Nerium oleander* L.

Bilimsel Adı : *Nerium oleander* L. (KATO NO: 19679)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Zakkum

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Zakkum, ağcı çiçeği

Kullanılan Kısmı : Yaprak, dal

Kullanım Amacı ve Şekli : Haricen kireç ile karışım

Eskiden kurutulmuş dallarından tütün dizmek için yararlanılmıştır. Zakkum yaprağından elde edilen ösu, kireç ve göktaşı ile karıştırılarak 2 gün bir kapta bekletilir. Elde edilen karışım uyuz tedavisi için haricen kullanılır .

3.6. Asparagaceae

3.6.1. *Asparagus acutifolius* L.

Bilimsel Adı : *Asparagus acutifolius* L. (KATO NO: 19680)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Tilkişen

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Tilkicik, tilki, dilkicek, tilkişen, tilkimen

Kullanılan Kısım : Taze sürgün

Kullanım Amacı ve Şekli : Pişmiş

Taze kısımları yumurtayla pişirilerek yenilir. Kalın saplı olanları közlenerek de yenir. Közlenerek hazırlanan tilkicekler saçlı deride yaraların tedavisi için kullanılır.

3.6.2. *Drimia maritima* (L.) Stearn

Bilimsel Adı : *Drimia maritima* (L.) Stearn (KATO NO: 19681)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Kum örümcekotu

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Natariş avusu, pampampiyak, tatayış avusu

Kullanılan Kısım : Kök

Kullanım Amacı ve Şekli : Haricen sonuçlar

Romatizma ağrılarında kullanılır. Üşütmelere karşı vücuda sürülür, yakıcıdır. Kabakulak hastalığında yaprakları ısıtılarak zeytin yağı sürülerek kulağa sarılır. İltihap akıtmak üzere yara açıcı olarak kullanılır. Yeni fırın yapıldığında soğanı ikiye kesilerek fırının tabanını sertleştirmek amacıyla sürülür. Yapıştırıcı yapılır.

3.7. Asteraceae

3.7.1. *Achillea cretica* L.

Bilimsel Adı : *Achillea cretica* L. (KATO NO: 19682)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Pazvat

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Civan perçemi

Kullanılan Kısmı : Dal, çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli : İnfüzyon

Soğuk algınlığında çay olarak içilir. Hemoroit tedavisi için kullanılır.

3.7.2. *Anthemis altissima* L.

Bilimsel Adı : *Anthemis altissima* L. (KATO NO: 19683)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Boyacı papatyası

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Beyaz Papatya, Şifalı papatya, Mayıs papatyası

Kullanılan Kısmı : Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli : İnfüzyon, dekoksiyon

Çayı demlenerek içilir. Bölgede bebeklerin gaz sancılarını gidermek için kullanılır. Mide hastalıklarında kaynatılıp suyu içilir. Göz hastalıklarında suyu göze damlatılır. Kaynar suya atılan papatyalarını suyu ile saçlar yıkanır. Saçların sararmasını sağlar.

3.7.3. *Artemisia arborescens* (Vaill.) L.

Bilimsel Adı : *Artemisia arborescens* (Vaill.) L. (KATO NO: 19684)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Akpelin

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Pelin

Kullanılan Kısmı : Yaprak, çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli : İnfüzyon

Yörede çayı iştah açıcı olarak içilir. Tansiyona ve şeker hastalığına iyi geldiği ifade edilmektedir.

3.7.4. *Calendula arvensis* (Vaill.) L.

Bilimsel Adı : *Calendula arvensis* (Vaill.) L. (KATO NO: 19685)

Lokalitesi : Yaka Köyü, Kumyer Mevkii

Türkçe Adı : Portakalnergisi

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Aynı safa

Kullanılan Kısmı : Yaprak, dal

Kullanım Amacı ve Şekli : Haricen

Haricen yara tedavisinde kullanılır.

3.7.5. *Carlina gummifera* (L.) Less.

Bilimsel Adı : *Carlina gummifera* (L.) Less. (KATO NO: 19686)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Sakız keyganası

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Sakız diken, Sakız keyganası

Kullanılan Kısmı : Kök

Kullanım Amacı ve Şekli : Haricen

Kökünden sakız yapılır. Diş ve diş eti hastalıklarına iyi geldiği ifade edilmektedir.

3.7.6. *Chrysanthemum coronarium* L.

Bilimsel Adı : *Chrysanthemum coronarium* L. (KATO NO: 19687)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Alagömeç

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Dallama

Kullanılan Kısmı : Çiçek, dal

Kullanım Amacı ve Şekli : Pişmiş

İştah açıcı olarak yenildiği ifade edilmektedir. Sarımsaklı limonlu salatası yapılır.

3.7.7. *Cynara cardunculus* L.

Bilimsel Adı : *Cynara cardunculus* L. (KATO NO: 19688)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Periliköşk Mevkii

Türkçe Adı : Enginar

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Peynir otu, mayaotu, dikenli enginar

Kullanılan Kısmı : Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli : Kurutma

Peynir mayası olarak kullanıldığı ifade edilmektedir.

3.7.8. *Glebionis segetum* (L.) Fourr.

Bilimsel Adı : *Glebionis segetum* (L.) Fourr. (KATO NO: 19689)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Kasımçiçeği

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Sarı papatya, Alimeç

Kullanılan Kısmı : Gövde

Kullanım Amacı ve Şekli : Taze

Yemeklerin yanında çiğ olarak yeniliyor.

3.7.9. *Helichrysum stoechas* subsp. *barrelieri* (Ten.) Nyman

Bilimsel Adı : *Helichrysum stoechas* subsp. *barrelieri* (Ten.) Nyman (KATO NO: 19690)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Kudama

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları	: Ayna Çiçeği, Sarı Çiçek
Kullanılan Kısmı	: Çiçek
Kullanım Amacı ve Şekli	: İnfüzyon, haricen

Çiçeğinden infüzyon yoluyla elde edilen çayı böbrek taşları düşürmede ve idrar yolu rahatsızlıklarını gidermede kullanılmaktadır. Yılanları uzaklaştırmak için evlerin kapısına demetler halinde asılmaktadır. Yine infüzyon yoluyla elde edilen sıcak su saç beslemek ve canlılık katmak için kullanılır.

3.7.10. *Notobasis syriaca* (L.) Cass.

Bilimsel Adı	: <i>Notobasis syriaca</i> (L.) Cass. (KATO NO: 19691)
Lokalitesi	: Emecik Köyü, Karaincir Mevkii
Türkçe Adı	: Yavan kenger

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları	: Yaban kengeri
Kullanılan Kısmı	: Gövde
Kullanım Amacı ve Şekli	: Gıda

Kabuğu soyularak taze iken yenilir.

3.7.11. *Scolymus hispanicus* subsp. *hispanicus*

Bilimsel Adı	: <i>Scolymus hispanicus</i> subsp. <i>hispanicus</i> (KATO NO: 19692)
Lokalitesi	: Emecik Köyü, Karaincir Mevkii
Türkçe Adı	: Şevketi bostan

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları	: Kenger, Künger, Dikenkökü, Şevketibostan, Könger
Kullanılan Kısmı	: Kök yaprak sapı
Kullanım Amacı ve Şekli	: Pişmiş, taze

Körpeyken yaprakları ve sapı yenir. Kavrulur ve salatası da yapılır. Sibeği çıktığında kartlaşmadan kabuğu soyularak çiğ olarak ta yenilebilir.

3.7.12. *Sonchus asper* subsp. *glaucescens* (Jord.) Ball

Bilimsel Adı : *Sonchus asper* subsp. *glaucescens* (Jord.) Ball (KATO NO: 19693)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Gevirtlek

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Düdüklen

Kullanılan Kısmı : Gövde

Kullanım Amacı ve Şekli : Pişmiş

Kavrularak yenilir.

3.7.13. *Tragopogon dubius* Scop.

Bilimsel Adı : *Tragopogon dubius* Scop. (KATO NO: 19694)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : At yemliği

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Teke sakalı

Kullanılan Kısmı : Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli : Pişmiş

Kavrularak yenilir. Karışık ot kavurmasına konulur.

3.8. Brassicaceae

3.8.1. *Raphanus raphanistrum* L.

Bilimsel Adı : *Raphanus raphanistrum* L. (KATO NO: 19695)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Kalpakturpu

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Kızıl turp, turp otu

Kullanılan Kısmı : Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli : Pişmiş

Kavrularak yenilir. Karışık ot kavurmasına konulur.

3.8.2. *Sinapis arvensis* L

Bilimsel Adı : *Sinapis arvensis* L. (KATO NO: 19696)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Hardal

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Hardal turpu, turp otu

Kullanılan Kısmı : Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli : Taze

Yapraklarından limon, zeytinyağı ile salatası yapılır.

3.9. Cactaceae

3.9.1. *Opuntia ficus-indica* (L.) Mill.

Bilimsel Adı : *Opuntia ficus-indica* (L.) Mill. (KATO NO: 19697)

Lokalitesi : Emecik, Sarılıman Mevkii

Türkçe Adı : Frenk inciri

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Diken inciri, frenk inciri, fri inciri, mısır inciri

Kullanılan Kısmı : Yaprak, meyve

Kullanım Amacı ve Şekli : Taze

Meyveleri yenilir Yaprığı kaynatıldıktan sonra yara iyileştirici ve ağrı giderici olarak haricen kullanılır.

3.10. Capparaceae

3.10.1. *Capparis spinosa* L.

Bilimsel Adı : *Capparis spinosa* L. (KATO NO: 19698)

Lokalitesi : Karaköy Köyü, Köyiçi Mevkii

Türkçe Adı : Kebere

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Gebere, kapari, kebere, sülük diken

Kullanılan Kısım : Tomurcuk, gövde, kök

Kullanım Amacı ve Şekli : Taze, dekoksion

Turşusu yapılır. Eskiden hayvanlarının ağzına sülük kaçığında çıkarmak için kullanılır. Prostat tedavisi için kökünden dekoksion yoluyla elde edilen çayı tüketilir. Turşusu yapılır.

3.11. Caryophyllaceae

3.11.1. *Paronychia argentea* Lam.

Bilimsel Adı : *Paronychia argentea* Lam. (KATO NO: 19699)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Gümüş etyaran

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Dirfil

Kullanılan Kısım : Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli : Taze

Toplanıp kışın hayvan yemi olarak kullanılır.

3.11.2. *Silene vulgaris* (Moench) Garcke

Bilimsel Adı: *Silene vulgaris* (Moench) Garcke (KATO NO: 19700)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Ecibücü

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Kışyak, gışıyak, gavşık otu

Kullanılan Kısım : Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli : Pişmiş

İsteğe göre yumurta kırılarak veya sarımsaklı yoğurtla yenir, salatası da yapılır.

3.12. Cistaceae

3.12.1. *Cistus creticus* L.

Bilimsel Adı : *Cistus creticus* L. (KATO NO: 19701)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Laden

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Pamuklan, Defne Yapraklı Laden

Kullanılan Kısmı : Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli : Taze

Yaprakları ezilerek kesik ve yaraların tedavisinde haricen kullanılır.

3.12.2. *Cistus salviifolius* L.

Bilimsel Adı : *Cistus salviifolius* L. (KATO NO: 19702)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Kartli

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Pamuklan, Defne Yapraklı Laden

Kullanılan Kısmı : Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli : Taze

Yaprakları ezilerek kesik ve yaraların tedavisinde haricen kullanılır.

3.13. Cucurbitaceae

3.13.1. *Ecballium elaterium* (L.) A.Rich.

Bilimsel Adı : *Ecballium elaterium* (L.) A.Rich. (KATO NO: 19703)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Eşek hıyarı

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Acı kavun

Kullanılan Kısmı : Meyve

Kullanım Amacı ve Şekli : Haricen yağ
Meyvesinden elde edilen özsu, zeytinyağı ile karıştırılarak sinüzit tedavisinde kullanılmaktadır. Sarılık tedavisinde de yine haricen kullanılmaktadır.

3.14. Ericaceae

3.14.1. *Erica manipuliiflora* Salisb.

Bilimsel Adı : *Erica manipuliiflora* Salisb. (KATO NO: 19704)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Püren

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Piren, Püren

Kullanılan Kısmı : Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli : Kurutma, infüzyon

Kurutulmuş çiçeklerinden infüzyon yoluyla elde edilen çayı sakinleştirici olarak tüketilmektedir. Halı, kilim yapımında sarı boya elde etmek için kullanılır. İpek böcekçiliğinde kurtların koza yapma zamanında buldukları yere sarı piren çalıları konularak koza yapmaları için yapay ortam hazırlamak için kullanılır.

3.15. Euphorbiaceae

3.15.1. *Euphorbia acanthothamnus* Heldr. & Sart. ex Boiss.

Bilimsel Adı : *Euphorbia acanthothamnus* Heldr. & Sart. ex Boiss. (KATO NO: 19705)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Sütüçeti

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Gavur kefeni

Kullanılan Kısmı : Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli : Yapı malzemesi

İpek böcekçiliğinde kurtların koza yapma zamanında buldukları yere sarı piren çalıları konularak koza yapmaları için yapay ortam hazırlamak için kullanılır.

3.16. Fabaceae

3.16.1. *Anagyris foetida* L.

Bilimsel Adı : *Anagyris foetida* L. (KATO NO: 19706)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Zivircik

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Keçi gevişi

Kullanılan Kısmı : Meyve, çiçek, tohum

Kullanım Amacı ve Şekli : Taze

Tohumları dörde bölünüp dahilen şeker hastaları tarafından şifa amaçlı tüketilmektedir. Çiçekleri ağız yoluyla emildiğinde tatlımsı bir lezzet bırakır. Meyveleri ipe dizilir ve çocukların omuzuna nazarlık olarak asılır. Keçiler sürekli ağızlarında çiğner ve geviş getirir.

3.16.2. *Ceratonia siliqua* L.

Bilimsel Adı : *Ceratonia siliqua* L. (KATO NO: 19707)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Keçiboynuzu

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Keçi boynuzu, harup

Kullanılan Kısmı : Meyve

Kullanım Amacı ve Şekli : Gıda, taze, haricen

Meyvesi doğrudan yenilebilir. İyice ezildikten sonra kaynatılıp sıkılır, çıkan suyu kaynatılarak bulamaç dediğimiz bir nevi tatlı yapılır. Gölemez denen bir yiyecek yapılır. Bu yiyecek ishal olduğunda yenir. Öksürük kesici olarak tüketilir. Çardak yapımında kullanılır. Meyvesi hayvanlara yem olarak verilir. Yaprakları ve dalları bulaşık yıkamada kullanılır. Pekmez yapılır.

3.16.3. *Lotus edulis* L.

Bilimsel Adı : *Lotus edulis* L. (KATO NO: 19708)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Tatlı gazalboynuzu

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Konçalak

Kullanılan Kısmı : Meyve

Kullanım Amacı ve Şekli : Gıda

Taze meyveleri ağızda emildiğinde tatlımsı bir lezzet alınır.

3.16.4. *Spartium junceum* L.

Bilimsel Adı : *Spartium junceum* L. (KATO NO: 19709)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Aktur Mevkii

Türkçe Adı : Katırtırnağı

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Çalgılık, Katır tırnağı, Katırkuyruğu

Kullanılan Kısmı : Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli : Kurutma

Çit, çardak ve sepet yapımında kullanılır.

3.16.5. *Trifolium nigrescens* Viv.

Bilimsel Adı : *Trifolium nigrescens* Viv. (KATO NO: 19710)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Yanıküçgül

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Dirfil

Kullanılan Kısmı : Taze

Kullanım Amacı ve Şekli : Yem

Toplanarak kışın yem olarak hayvanlara verilir.

3.16.6. *Vicia faba* L.

Bilimsel Adı : *Vicia faba* L. (KATO NO: 19711)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Zıpirotu

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Bakla

Kullanılan Kısmı : Meyve

Kullanım Amacı ve Şekli : Taze

Taze baklanın yemeği yapılır. Kurumuş bakla taneleri ile fava yapılır. Zeytin yağı yemeği yapılır.

3.17. Fagaceae

3.17.1. *Quercus coccifera* L

Bilimsel Adı : *Quercus coccifera* L. (KATO NO: 19712)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Kermes meşesi

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Kara pıynar

Kullanılan Kısmı : Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli : Yem

Hayvan yemi olarak kullanılır.

3.18. Geraniaceae

3.18.1. *Erodium cicutarium* (L.) L Hér.

Bilimsel Adı : *Erodium cicutarium* (L.) L Hér. (KATO NO: 19713)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : İğnelik

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : İğnelik, beyaz çiçekli

Kullanılan Kısmı : Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli : Pişmiş

Kavrularak yenir. Böreklere katılır.

3.18.2. *Erodium moschatum* (L.) L Hér.

Bilimsel Adı : *Erodium moschatum* (L.)L Hér. (KATO NO: 19714)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Kulunca

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : İğnelik, Pembe çiçekli

Kullanılan Kısmı : Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli : Pişmiş

Kavrularak yenir. Böreklere katılır.

3.18.3. *Pelargonium quercetorum* Agnew

Bilimsel Adı : *Pelargonium quercetorum* Agnew (KATO NO: 19715)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Aktur Mevkii

Türkçe Adı : Sardunya

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Mis çiçeği, İtır

Kullanılan Kısmı : Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli : İnfüzyon, kurutulmuş, dekoksiyon

Çayı yapılır. Sütlü tatlılara koku vermesi için kullanılır. Çiçekleri pelize tatlısında kullanılır. Mevritlerde karanfille kaynatılıp şerbete katılır. Şekeri düşürdüğü ifade edilmektedir.

3.19. Hypericaceae

3.19.1. *Hypericum triquetrifolium* Tura

Bilimsel Adı : *Hypericum triquetrifolium* Tura (KATO NO: 19716)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Pırpırotu

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Kızılçırık, Kızılcaerik, Zihircirik, Kılıçotu,

Kullanılan Kısmı : Yaprak, dal

Kullanım Amacı ve Şekli : Haricen yağ, dekoksasyon

Yara, yanık ve kesiklerin tedavisinde kullanılır. Dalları kaynatılıp içildiğinde mide rahatsızlıklarına iyi geldiği söylenir. Geçmişte harman süpürgesi olarak kullanılırdı.

3.20. Iridaceae

3.20.1. *Gladiolus illyricus* W.D.J.Koch

Bilimsel Adı : *Gladiolus illyricus* W.D.J.Koch (KATO NO: 19717)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Osman çiçeği

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Delikanlı çiçeği

Kullanılan Kısmı : Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli : Taze

Tören süslemelerinde ve evlerde süs bitkisi olarak kullanılır. Eskiden delikanlılar sevdiklerine duygularının bir ifadesi olarak bu çiçeği tdkim ederlermiş.

3.21. Juncaceae

3.21.1. *Juncus acutus* L.

Bilimsel Adı : *Juncus acutus* L. (KATO NO: 19718)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Kofa

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Gova, govan, süpürgelik

Kullanılan Kısmı : Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli : Taze

Çardak tutarken çığlar sövenlere gova ile bağlanırdı. Sürügünler süpürge yapımında, sepet ve ip örmede kullanılır. Balıkçılar tuttıkları balıkları dizmek bağlamak için sürgünlerini ip gibi kullanırlardı. Aşı bağlanırdı.

3.22. Lamiaceae

3.22.1. *Satureja thymbra* L.

Bilimsel Adı : *Satureja thymbra* L. (KATO NO: 19719)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Köyiçi Mevkii

Türkçe Adı : Halilibrahim zahteri

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Oğul Kekigi, kara kekik

Kullanılan Kısmı : Yaprak, çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli : Kurutma, infüzyon

Et yemeklerinde baharat olarak kullanılır. Çayının mide rahatsızlıklarına iyi geldiği ifade edilmektedir.

3.22.2. *Lavandula stoechas* subsp. *stoechas*

Bilimsel Adı : *Lavandula stoechas* subsp. *stoechas* (KATO NO: 19720)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Karabaş

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Karabaş otu, karağan, garanı, hasret kavuşturan, karaan, karan

Kullanılan Kısmı : Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli : Kurutma, infüzyon

Çiçeğinden reçel yapılır. Çayının kalp damar hastalıklarına iyi geldiği ve kan yağlarının düşürülmesine yardımcı olduğu ifade edilmektedir. Tütsüsü astıma iyi geldiği söylenmektedir. Çayı mide ağrısı, nefes darlığı, basur tedavisi için kullanılır. Çamaşırları güveden korunmak için yünlü giysilerin arasına konulur.

3.22.3. *Mentha pulegium* L.

Bilimsel Adı : *Mentha pulegium* L. (KATO NO: 19721)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Yarpuz

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Narpuz, narpız

Kullanılan Kısmı : Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli : Haşlama, infüzyon

Çayının nezle, grip ve karın ağrısına iyi geldiği söylenmektedir. Salatası yapılır.

3.22.4. *Micromeria myrtifolia* Boiss. & Hohen.

Bilimsel Adı : *Micromeria myrtifolia* Boiss. & Hohen. (KATO NO: 19722)

Lokalitesi : Mesudiye Köyü, Döşeme Mevkii

Türkçe Adı : Boğumluçay

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Kırkboğum otu

Kullanılan Kısmı : Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli : İnfüzyon

Çayı içildiğinde karın ve boğaz ağrısına iyi geldiği ifade edilmektedir.

3.22.5. *Origanum majorana* L.

Bilimsel Adı : *Origanum majorana* L. (KATO NO: 19723)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Mercanköşk

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Mercanköşk, sept suyu

Kullanılan Kısmı : Yaprak, çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli : İnfüzyon

Çayının karın ağrısına, adet sancısına, böbrek ve idrar yolları hastalıklarına ve öksürüğe iyi geldiği ifade edilmektedir.

3.22.6. *Origanum onites* L.

Bilimsel Adı : *Origanum onites* L. (KATO NO: 19724)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Sarılıman Mevkii

Türkçe Adı : Bilyalı kekik

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : İncir Kekiği, Bilyalı Kekik, Peynir Kekiği

Kullanılan Kısmı : Yaprak, çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli : İnfüzyon

Baharat olarak kullanılır. Soğuk algınlığı , grip ve öksürüğün tedavisine iyi geldiği ifade edilmektedir. Gaz giderici olduğu belirtilmektedir. Demlenerek çay olarak içilir.

3.22.7. *Salvia fruticosa* Mill.

Bilimsel Adı : *Salvia fruticosa* Mill. (KATO NO: 19725)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Sarılıman Mevkii

Türkçe Adı : Adaçayı

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Adaçayı, ekmek elması, elmacık, almecik

Kullanılan Kısmı : Yaprak,

Kullanım Amacı ve Şekli : İnfüzyon

Demlenen çayının mide rahatsızlıklarına, nefes darlığına iyi geldiği ve idrar söktürdüğü ifade edilmektedir. Sıcak suyla gargara yapıldığında diş eti ve bademcik iltihaplarına iyi geldiği de söylenmektedir.

3.22.8. *Sideritis leptoclada* O.Schwarz & P.H.Davis

Bilimsel Adı : *Sideritis leptoclada* O.Schwarz&P.H.Davis (Endemik, IUCN Kategorisi: VU) (KATO NO: 19726)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Aktur Mevkii

Türkçe Adı : Kızlançayı

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Dağ çayı, kırkboğum otu, kızlan çayı

Kullanılan Kısmı : Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli : İnfüzyon

İçimi çok lezzetli bir bitki çayıdır. Çayının soğuk algınlığı ve karın ağrısına iyi geldiği ifade edilmektedir.

3.22.9. *Teucrium polium* L.

Bilimsel Adı : *Teucrium polium* L. (KATO NO: 19727)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Acıyavşan

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Tavşan ütmeği, pir yavşağı,

Kullanılan Kısmı : Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli : Dekoksiyon

Yörede karın ağrılarını gidermek için yaprakları kaynatılık içilir. Sıtma için kullanılır. İştahsızlığa ve tansiyona iyi geldiği söylenmektedir. Çocuklarda kurt düşürücü olarak kullanılır. Kaynatılan suyu ile saç yıkanır saça tazelik verir. Kaynatılmış suyu içilirse şeker hastalığına iyi geldiği söylenmektedir.

3.22.10. *Thymbra capitata* (L.) Cav.

Bilimsel Adı : *Thymbra capitata* (L.) Cav. (KATO NO: 19728)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Acı kekik

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Eşek kekiği

Kullanılan Kısmı : Yaprak, çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli : İnfüzyon

Et yemeklerinde baharat olarak kullanılır. Çay olarak içilir. Soğuk algınlığına iyi geldiği söylenir.

3.23. Lauraceae

3.23.1. *Laurus nobilis* L.

Bilimsel Adı : *Laurus nobilis* L. (KATO NO: 19729)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Defne

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Defne, çıbıklık

Kullanılan Kısmı : Yaprak, dal

Kullanım Amacı ve Şekli : Kurutulmuş

Yaprakları balık ve et yemeklerinde kullanılır. Kış için saklanan kuru incirlerin arasına böceklenmeyi engellemek için konulur. Kurutulup dövülen yaprakları koku verici olarak yiyeceklerde kullanılır. Saplarından zeytin silkelemek için sopa çıkarılır. Banyo suyunda koku verici olarak kullanılır..

3.24. Liliaceae

3.24.1. *Asphodelus aestivus* Brot.

Bilimsel Adı : *Asphodelus aestivus* Brot. (KATO NO: 19730)

Lokalitesi : Yaka Köyü, Zeytincik Mevkii

Türkçe Adı : Kirgiçkökü

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Çirgiş, kirgiş, ganlık

Kullanılan Kısmı : Kök

Kullanım Amacı ve Şekli : Tıbbi, el sanatları, yapı malzemesi

Ezilmiş kökleri zeytin yağı ile karıştırılarak arı sokmaları ve yara tedavisinde kullanılır. Kökleri rendelenerek elde edilen suyu içildiğinde mide ağrısına iyi geldiği söylenmektedir. Dalları çocuk oyunlarında kullanılırdı. Dalları ile rüzgar gülü yapılırdı. Yapraklarından kedi merdiveni yapılırdı. Kirgiş dalları oyuncak yapımında da kullanılmıştır. Ayakkabıcılıkta köklerinden elde edilen sıvı yapıştırıcı olarak kullanılırdı.

3.24.2. *Lilium candidum* L.

Bilimsel Adı : *Lilium candidum* L. (KATO NO: 19731)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Akzambak

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Dağ zambağı

Kullanılan Kısmı : Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli : Taze
Ortam süslemelerinde kullanılır.

3.24.3. *Smilax aspera* L.

Bilimsel Adı : *Smilax aspera* L. (KATO NO: 19732)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Gıcırdikeni

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Böğürtlen, Karaböğürtlen, Silcan

Kullanılan Kısmı : Gövde

Kullanım Amacı ve Şekli : Pişmiş

Taze filizleri kavrulup yumurta kırılarak yenilir.

3.25. Malvaceae

3.25.1. *Alcea heldreichii* (Boiss.) Boiss.

Bilimsel Adı : *Alcea heldreichii* (Boiss.) Boiss. (KATO NO: 19733)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Alakurtaran

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Gül hatmi, deve gülü, gülhatmi, gül fatma

Kullanılan Kısmı : Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli : İnfüzyon

Çiçeklerden yapılan çayı öksürük kesici olarak tüketilmektedir. Yine kurutulmuş çiçeklerinden yapılan çay astım tedavisinde kullanılmaktadır.

3.25.2. *Malva sylvestris* L.

Bilimsel Adı : *Malva sylvestris* L. (KATO NO: 19734)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Ebegümeçi

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Ebecik, Ebe gümecei

Kullanılan Kısmı : Toprak üstü

Kullanım Amacı ve Şekli : Pişmiş, dekoksiyon

Taze filizleri ve yaprakları ile yemeği yapılır. Yapraklarından bulgur ve hava ile sarması yapılır. Kaynatılıp suyu içildiğinde böbrek taşlarını düşürdüğü ifade edilmektedir. Derideki kaşıntıya iyi geldiği söylenmektedir. Çayının öksürüğe iyi geldiği söylenmektedir.

3.26. Myrtaceae

3.26.1. *Myrtus communis* subsp. *communis*

Bilimsel Adı : *Myrtus communis* subsp. *communis* (KATO NO: 19735)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Mersin

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Yaban mersini

Kullanılan Kısmı : Meyve, yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli : Gıda, koku verici

Meyveleri doğrudan yenilir. Yapraklarından elde edilen çayın şeker hastalığına iyi geldiği söylenmektedir. Yaprakları kışlık olarak saklanan yiyeceklerin arasına konulur. Zeytin kurulurken bidon içine mersin yaprağı konulur. Yaprakları kurutulup toz haline getirilerek bebek pişiklerinde kullanılır. Dalları sepet yapımında kullanılır. Çardak kurulur. Cenazelerde taputlar mersin dalları ile süslenir. Mersin çalısı suda haşlanır ve yenidoğan çocuklar kokmaması için bununla yıkanır.

3.27. Oleaceae

3.27.1. *Olea europaea* var. *europaea*

Bilimsel Adı : *Olea europaea* var. *europaea* (KATO NO: 19736)

Lokalitesi : Yaka Köyü, Zeytincik Mevkii

Türkçe Adı : Zeytin

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Zeytin

Kullanılan Kısmı : Meyve, yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli : Gıda, tıbbi, el sanatları, sosyo-kültürel

Gıda olarak tüketilir. Zeytinyağı olarak kullanılır. Salata üzerine sos olarak dökülür. Ağzda aft çıktığı zaman zeytin yaprağı çiğnetilir. Boğaz ağrısına iyi geldiği ifade edilmektedir. Çivi batan yere pası alması ve yarayı iyileştirmesi için konur. Sıcak suda demlenen zeytin yaprağının suyu içildiğinde şekeri düşürdüğü ifade edilmektedir. Ayrıca yaprağı tansiyonu ve kolesterol düşürücü olarak kullanılmaktadır. Yağ kandili yapılıdır. Bebek kırklanmasında kullanılır. Cilt ve saç için besleyicidir. Deniz kestanesinin dikenlerini çıkarmak için zeytin yağı kullanılır. Kilim yapımında yeşil renk için yaprağı kullanılır. Badana yapılırken kireci tutturmad kullanılır. Çalı süpürgesi yapılıdır.

3.28. Orchidaceae

3.28.1. *Serapias vomeracea* (Burm.f.) Briq.

Bilimsel Adı : *Serapias vomeracea* (Burm.f.) Briq. (KATO NO: 19737)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Sağırkulağı

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Köpek kulağı

Kullanılan Kısmı : Kök

Kullanım Amacı ve Şekli : Çay

Kökü taze iken yenir. Kurutulup salep yapılıdır.

3.29. Oxalidaceae

3.29.1. *Oxalis pes-caprae* L.

Bilimsel Adı : *Oxalis pes-caprae* L. (KATO NO: 19738)

Lokalitesi : Emecik, Karaincir mevkii

Türkçe Adı : Koca ekşiyonca

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Ekşicek, ekşikulak

Kullanılan Kısmı : Gövde

Kullanım Amacı ve Şekli : Gıda

Sapları ve yaprakları salatada kullanılır. Kına olarak kullanılır.. Kümes hayvanlarında yumurta verimini artırmak için kullanılır. Hayvan yemi olarak kullanılır. Eskiden ayakkabı boyamak için kullanılırdı.

3.30. Papaveraceae

3.30.1. *Papaver rhoeas* L.

Bilimsel Adı : *Papaver rhoeas* L. (KATO NO: 19739)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Gelincik

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Zemperlik, gelincik

Kullanılan Kısım : Gövde

Kullanım Amacı ve Şekli :Gıda, halk tıbbı

Yıkandıktan sonra kavrulurken yenir. Böreklere katılır. Salatası yapılır. Çiçeklerinin öksürüğe iyi geldiği söylenmektedir.

3.31. Plantaginaceae

3.31.1. *Plantago lanceolata* L.

Bilimsel Adı : *Plantago lanceolata* L. (KATO NO: 19740)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Damarlıca

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Sinir otu

Kullanılan Kısım : Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli : Haricen

Yaprakları ezilerek ağrıyan yere sürülür. Yaraları iyileştirici olarak haricen kullanılır.

3.32. Plumbaginaceae

3.32.1. *Limonium sinuatum* (L.) Mill.

Bilimsel Adı : *Limonium sinuatum* (L.) Mill. (KATO NO: 19741)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Deniz lavantası

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Deniz otu, mor çiçek, dilicek, deniz lavantası

Kullanılan Kısım : Toprak Üstü

Kullanım Amacı ve Şekli : Gıda, süs bitkisi

Çiğ ya da haşlanmış olarak sarımsaklı yoğurtla salatası yapılır. Böreklere katılır. Mor çiçekleri evlerde süs amaçlı kullanılır.

3.33. Poaceae

3.33.1. *Arundo donax* L.

Bilimsel Adı : *Arundo donax* L. (KATO NO: 19742)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Kargı

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Çiğ, kargı

Kullanılan Kısım : Toprak Üstü

Kullanım Amacı ve Şekli : Yapı malzemesi

Sepet ve küfe örmeye kullanılır. Çardak yapımında kullanılır. Eskiden tütün dizileri bunlara asılırdı. Fasulyelere sırık olarak kullanılır. Hayvan beslenmesinde kullanılırdı. Yün, pamuk eğirmede kullanılırdı. Kaval yapımında kullanılır.

3.33.2. *Sorghum halepense* (L.) Pers.

Bilimsel Adı : *Sorghum halepense* (L.) Pers. (KATO NO: 19743)

Lokalitesi : Karaköy Köyü, Köyiçi Mevkii

Türkçe Adı : Ekin süpürgesi

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Kanyaşı

Kullanılan Kısmı : -

Kullanım Amacı ve Şekli : Zehirli

Hayvanlar yediğinde zehirlenmektedirler.

3.34. Polygonaceae

3.34.1. *Emex spinosa* (L.) Campd.

Bilimsel Adı : *Emex spinosa* (L.) Campd. (KATO NO: 19744)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Ekin efeleği

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Ispanak ileboda

Kullanılan Kısmı : Tohum, Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli : Gıda

Yaprakları pişirilerek tüketilir.

3.34.2. *Rumex amarus* Rech.f.

Bilimsel Adı : *Rumex amarus* Rech.f. (Endemik, IUCN Kategorisi: EN) (KATO NO: 19745)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Çimenturşusu

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Labada, ilaboda

Kullanılan Kısmı : Tohum, yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli : Gıda, Halk Tıbbı, pişmiş

Taze yaprakları yemek yapımında kullanılır. Tohumları ishal kesici olarak tüketilmektedir.

3.34.3. *Rumex bucephalophorus* L.

Bilimsel Adı : *Rumex bucephalophorus* L. (KATO NO: 19746)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Çipir

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Kuzukulağı

Kullanılan Kısmı : Yaprak

Kullanım Amacı ve Şekli : Gıda

Taze yaprakları yenilir. Salata yapılıır.

3.35. Portulacaceae

3.35.1. *Portulaca oleracea* L.

Bilimsel Adı : *Portulaca oleracea* L. (KATO NO: 19747)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Semizotu

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Semizotu

Kullanılan Kısmı : Toprak Üstü

Kullanım Amacı ve Şekli : Gıda

Zeytinyağlı yemeği yapılıır. Salata ve cacık yapılıır.

3.36. Rafflesiaceae

3.36.1. *Cytinus ruber* (Fourr.) Fritsch

Bilimsel Adı : *Cytinus ruber* (Fourr.) Fritsch (KATO NO: 19748)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Yernarı

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Gürlencik, Yer narı, İnek memesi, Kızılıcık, Saya

Kullanılan Kısmı : Toprak Üstü

Kullanım Amacı ve Şekli :Gıda
Taze olarak tüketilir.

3.37. Rosaceae

3.37.1. *Rubus sanctus* Schreb.

Bilimsel Adı : *Rubus sanctus* Schreb. (KATO NO: 19749)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Böğürtlen

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Böğürtlen, Orman üzümü

Kullanılan Kısmı : Meyve, Gövde

Kullanım Amacı ve Şekli :Gıda

Meyvesi yenir. Taze filizleri kavrulup yumurtayla yemeği yapılır. Böğürtlen filizi haşlanıp zeytin yağı ve limon ilavesi ile salata yapılır. Yapraklarının şeker hastalığına iyi geldiği söylenir. Meyvesi ishale kesici olarak tüketilmektedir. Meyvesinin boğaz iltihaplarına ve ses kısılmasına iyi geldiği de ifade edilmektedir. Meyvesinden reçel yapılır.

3.38. Santalaceae

3.38.1. *Osyris alba* L.

Bilimsel Adı : *Osyris alba* L. (KATO NO: 19750)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Alavar Mevkii

Türkçe Adı : Morcak

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Süpürge çalısı

Kullanılan Kısmı : Toprak Üstü

Kullanım Amacı ve Şekli :

Süpürge yapımında kullanılır.

3.39. Solanaceae

3.39.1. *Datura innoxia* Mill.

Bilimsel Adı : *Datura innoxia* Mill. (KATO NO: 1975)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Abuzambak

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Zemberek, boruçiçeği, paplıcançiçeği, Sarhoş çiçeği

Kullanılan Kısmı : Çiçek

Kullanım Amacı ve Şekli : Tütsü

Astım hastalığının tedavisinde çiçekleri kurutularak sigara şeklinde kullanılmaktadır.

3.39.2. *Mandragora autumnalis* Bertol.

Bilimsel Adı : *Mandragora autumnalis* Bertol. (KATO NO: 19752)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Sarılıman Mevkii

Türkçe Adı : Adamotu

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Adam otu

Kullanılan Kısmı : Meyve

Kullanım Amacı ve Şekli : Zehirli

Meyveleri hayvan yemi olarak tavukları kuluçkaya yatmaya teşvik amaçlı kullanılmaktadır. Meyveleri yenirse kısa süreli halüsinasyona neden olmaktadır.

3.40. Urticaceae

3.40.1. *Urtica pilulifera* L.

Bilimsel Adı : *Urtica pilulifera* L. (KATO NO: 19753)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Dalağan

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Erkek ısırgan, Cızgan, ısırgan, dalaygan, dalayan

Kullanılan Kısmı : Toprak Üstü

Kullanım Amacı ve Şekli : Gıda

Kavrulup yenilir. Böreklere katılır. Kaynatılıp suyu içilirse idrar yolları hastalıklarına iyi gelir. Isırgan dağlamasının romatizma tedavisinde uygulanan bir yöntem olduğu ifade edilmektedir.

3.40.2. *Urtica urens* L.

Bilimsel Adı : *Urtica urens* L. (KATO NO: 19754)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Cılağan

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Dişi ısırgan, Cızgan, ısırgan, dalaygan, dalayan

Kullanılan Kısmı : Toprak Üstü

Kullanım Amacı ve Şekli : Gıda

Kavrulup yenilir. Böreklere katılır. Kaynatılıp suyu içilirse idrar yolları hastalıklarına iyi gelir. Isırgan dağlamasının romatizma tedavisinde uygulanan bir yöntem olduğu ifade edilmektedir.

3.41. Verbenaceae

3.41.1. *Vitex agnus-castus* L.

Bilimsel Adı : *Vitex agnus-castus* L. (KATO NO: 19755)

Lokalitesi : Emecik Köyü, Karaincir Mevkii

Türkçe Adı : Hayıt

Yöre halkının verdiği bilgilere göre bitkinin;

Yöresel Adları : Hayıt

Kullanılan Kısmı : Yaprak, Dal

Kullanım Amacı ve Şekli : İnfüzyon

Koku vermesi için ekmeğe katılır. İnfüzyon şeklinde hazırlanan suyu kaşıntı giderici olarak kullanılır. Yörede yaprakları ezilip parmak arasındaki mantarların tedavisinde kullanılır. Eskiden tohumu dövülerek akrep ve yılan sokmalarına karşı kullanılırdı. Beyaz çiçekli hayıtın tohumları kaynatılıp içirildiğinde çocuksuz kadınların gebe kalması için

kullanılırdı. Dalları sepet örmeye kullanılmaktadır. Tohumları ezilip un ve suyu ile hamur haline getirilip ağrıyan yere sürüldüğünde ağrıyı dindirdiği söylenmektedir. Ayakkabıların içerisine konularak kötü kokuların giderilmesine için kullanılmaktadır.

Tez çalışma alanı olan Datça Yarımadasında bulunan köylerde düzenlenen anketlerden ve toplanan bitkilerden elde edilen bilgiler Tablo 2'de özetlenmiştir.

Tablo 2. Datça Yarımadası'nda kullanılan bitkilerin etnobotanik özellikleri

SIRA NO	FAMİLYA	BİLİMSEL ADI	TÜRKÇE ADI	YORESEL ADLARI	KULLANILAN KISIM	KULLANIM AMACI	KULLANIM ŞEKLİ
1	Amaranthaceae	<i>Amaranthus viridis</i> L.	Yeşilibik	Sirken,	Yaprak	Gıda	Pişmiş
2	Amaryllidaceae	<i>Allium ampeloprasum</i> L.	Pırasa	Çayır soğanı, körmen, kördem	Toprak Üstü	Gıda	Pişmiş, Taze
3	Anacardiaceae	<i>Pistacia lentiscus</i> L.	Sakız ağacı	Sakızlık, ilki, ilkiçik	Dal,Gövde	Gıda, Çardak, sepet ve süpürge yapımı,	Pişmiş, Çardak, Sepet, süpürge,
4	Apiaceae	<i>Berula erecta</i> (Huds.) Coville	Gendeme	Su kazayağı, karabaldır otu	Dal,Yaprak	Gıda	Pişmiş
5	Apiaceae	<i>Crithmum maritimum</i> L.	Denizteresi	Genevir, kaya kuruğu, kereviz otu	Toprak Üstü	Gıda	Pişmiş
6	Apiaceae	<i>Daucus carota</i> L.	Yabani havuç	Diş otu, Engin otu	Çiçek	Ağız iltihabı giderici, Kürdan	Dekoksiyon, Haricen
7	Apiaceae	<i>Ferula communis</i> L.	Atkasnağı	Şavşır, gabuş, gamış, kamış otu	Toprak Üstü	Alçı yerine kullanılır, Baston	Taze, kurutulmuş, baston, oyuncak
8	Apiaceae	<i>Foeniculum vulgare</i> Mill.	Rezene	Isıra, Arap saçı, rakı otu, rezene,anason otu	Toprak Üstü	Gıda, İştah açıcı, İshal giderici, idrar söktürücü, balgam söktürücü, yara ve çıban tedavisi	Pişmiş, taze
9	Apiaceae	<i>Opopanax hispidus</i> (Friv.) Griseb.	Kaymacık	Sarıot	Dal,Yaprak	Gıda, Bağırsak paraziti	Pişmiş
10	Apocynaceae	<i>Nerium oleander</i> L.	Zakkum	Zakkum, ağcı çiçeği	Yaprak	Uyuz tedavisi, Zehirli, Diğer	Haricen kireç İle karışım

Tablo 2. devamı

SIRA NO	FAMİLYA	BİLİMSEL ADI	TÜRKÇE ADI	YORESEL ADLARI	KULLANILAN KISIM	KULLANIM AMACI	KULLANIM ŞEKLİ
11	Asparagaceae	<i>Asparagus acutifolius</i> L.	Tilkişen	Tilkicik, tilki, dilkicek, tilkişen, tilkimen	Taze Sürgün	Gıda, Yara iyileştirici	Pişmiş
12	Asparagaceae	<i>Drimia maritima</i> (L.) Stearn	Kum örümcekotu	Natarış avusu, pampampiyak, tatayış avusu	Kök, Yaprak	Romatizma ağrısı, Yapıştırıcı, Kabakulak, Nazarlık	Haricen
13	Asteraceae	<i>Achillea cretica</i> L.	Pazvat	Civan perçemi	Dal,Çiçek	Soğuk algınlığı	İnfüzyon
14	Asteraceae	<i>Anthemis altissima</i> L.	Boyacı papatyası	Beyaz Papatya, Şifalı papatya, Mayıs papatyası	Çiçek	Bebeklerde gaz sancısı giderici	İnfüzyon, Dekoksiyon
15	Asteraceae	<i>Artemisia arborescens</i> (Vaill.) L.	Akpelin	Pelin	Yaprak,Çiçek	Tansiyon şeker hastalığı	İnfüzyon
16	Asteraceae	<i>Calendula arvensis</i> (Vaill.) L.	Portakalnergisi	Aynı safa	Dal,Yaprak	Yara tedavisi	Haricen
17	Asteraceae	<i>Carlina gummifera</i> (L.) Less.	Sakız keyganası	Sakız dikenli, Sakız keyganası	Kök	Diş ve diş eti hastalıkları, Diğer	Haricen
18	Asteraceae	<i>Chrysanthemum coronarium</i> L.	Alagömeç	Dallama	Dal,Çiçek	Gıda, Süs bitkisi	Pişmiş
19	Asteraceae	<i>Cynara cardunculus</i> L.	Enginar	Peynir otu, mayaotu, dikenli enginar	Çiçek	Gıda	Kurutma
20	Asteraceae	<i>Glebionis segetum</i> (L.) Fourr.	Kasımçiçeği	Sarı papatya, Alimeç	Gövde	Gıda	Taze

Tablo 2. devamı

SIRA NO	FAMİLYA	BİLİMSEL ADI	TÜRKÇE ADI	YORESEL ADLARI	KULLANILAN KISIM	KULLANIM AMACI	KULLANIM ŞEKLİ
21	Asteraceae	<i>Helichrysum stoechas</i> subsp. <i>barrelieri</i> (Ten.) Nyman	Kudama	Ayna Çiçeği, Sarı Çiçek	Çiçek	Böbrek idrar yolu tedavisi, Süs bitkisi, Saç bakımı, kozmetik	İnfüzyon, Haricen
22	Asteraceae	<i>Notobasis syriaca</i> (L.) Cass.	Yavan kenger	Yaban kengeri	Gövde	Gıda	Taze
23	Asteraceae	<i>Scolymus hispanicus</i> subsp. <i>hispanicus</i>	Şevketi bostan	Kenger, Künger, Dikenkökü, Şevketibostan, Könger	Kök, Yaprak Sapi	Gıda	Pişmiş, Taze
24	Asteraceae	<i>Sonchus asper</i> subsp. <i>glaucescens</i> (Jord.) Ball	Gevirtlek	Düdüklen,	Gövde	Gıda	Pişmiş
25	Asteraceae	<i>Tragopogon dubius</i> Scop.	At yemliği	Teke sakalı	Toprak Üstü	Gıda	Pişmiş
26	Brassicaceae	<i>Raphanus raphanistrum</i> L.	Kalpakturpu	Kızıl turp, turp otu	Yaprak	Gıda	Pişmiş
27	Brassicaceae	<i>Sinapis arvensis</i> L.	Hardal	Hardal turpu, turp otu	Yaprak	Gıda	Taze
28	Cactaceae	<i>Opuntia ficus-indica</i> (L.) Mill.	Frenk inciri	Diken inciri, frenk inciri, fri inciri, mısır inciri	Meyve, Yaprak	Gıda, Yara iyileştirici, ağrı kesici	Taze
29	Capparaceae	<i>Capparis spinosa</i> L.	Kebere	Gebere, kapari, kebere, sülük dikenli	Tomurcuk, Gövde, Kök	Gıda, Prostat tedavisi, Diğer	Taze
30	Caryophyllaceae	<i>Paronychia argentea</i> Lam.	Gümüş etyaran	Dirfil	Toprak Üstü	Yem	Taze

Tablo 2. devamı

SIRA NO	FAMİLYA	BİLİMSEL ADI	TÜRKÇE ADI	YORESEL ADLARI	KULLANILAN KISIM	KULLANIM AMACI	KULLANIM ŞEKLİ
31	Caryophyllaceae	<i>Silene vulgaris</i> (Moench) Garcke	Ecibücü	Kıшыak, gıшыak, gavшыık otu	Yaprak	Gıda	Pişımiş
32	Cistaceae	<i>Cistus creticus</i> L.	Laden	Pamuklan, Defne Yapraklı Laden	Yaprak	Yara tedavisi, Diğer, Boyar madde	Taze
33	Cistaceae	<i>Cistus salviifolius</i> L.	Kartli	Pamuklan, Defne Yapraklı Laden	Yaprak	Yara tedavisi, Diğer, Boyar madde	Taze
34	Cucurbitaceae	<i>Ecballium elaterium</i> (L.) A.Rich.	Eşek hıyarı	Acı kavun	Meyve	Sinüzit tedavisi	Haricen Yağ
35	Ericaceae	<i>Erica manipuliflora</i> Salisb.	Püren	Piren, Püren	Toprak Üstü	Sakinleştirici, Boyar madde, Diğer	Kurutma
36	Euphorbiaceae	<i>Euphorbia acanthothamnus</i> Heldr. & Sart. ex Boiss.	Sütlüçeti	Gavur kefeni	Toprak Üstü	Diğer	Yapi Malzemesi
37	Fabaceae	<i>Anagyris foetida</i> L.	Zivircik	Keçi gevişı	Çiçek,Meyve,	Şeker hastalığı, Nazarlık, Yem	Taze
38	Fabaceae	<i>Ceratonia siliqua</i> L.	Keçi boynuzu	Keçi boynuzu, harup	Meyve	Gıda, Öksürük kesici, Yem	Taze, Haricen
39	Fabaceae	<i>Lotus edulis</i> L.	Tatlı gazalboynuzu	Konçalak	Meyve	Gıda	Taze
40	Fabaceae	<i>Spartium junceum</i> L.	Katırtırnağı	Çalgılık, Katır tırnağı, Katırkuyruğu	Toprak Üstü	Süpürge, çit ve çardak yapımı	Kurutma

Tablo 2. devamı

SIRA NO	FAMİLYA	BİLİMSEL ADI	TÜRKÇE ADI	YORESEL ADLARI	KULLANILAN KISIM	KULLANIM AMACI	KULLANIM ŞEKLİ
41	Fabaceae	<i>Trifolium nigrescens</i> Viv.	Yanıküçgül	Dirfil	Toprak Üstü	Yem	Taze
42	Fabaceae	<i>Vicia faba</i> L.	Zıpirotu	Bakla	Meyve	Gıda	Taze
43	Fagaceae	<i>Quercus coccifera</i> L.	Kermes meşesi	Kara pıynar	Yaprak	Yem	Taze
44	Geraniaceae	<i>Erodium cicutarium</i> (L.) L Hér.	İğnelik	İğnelik, beyaz çiçekli	Yaprak	Gıda	Pişmiş
45	Geraniaceae	<i>Erodium moschatum</i> (L.) L Her.	Kulunca	İğnelik, Pembe çiçekli	Yaprak	Gıda	Pişmiş
46	Geraniaceae	<i>Pelargonium quercetorum</i> Agnew	Sardunya	Mis Çiçeği, Itr	Yaprak	Gıda, Şekeri düşürür, koku verici	İnfüzyon, Kurutulmuş, Dekoksiyon, tatlandırıcı
47	Hypericaceae	<i>Hypericum triquetrifolium</i> Tura	Pırpırotu	Kızılçırık, Kızılcaerik, Zihircirik, Kılıçotu,	Dal, Yaprak	Yara yanık tedavisi, mide rahatsızlığı, Süpürge	Haricen Yağ, Dekoksiyon
48	Iridaceae	<i>Gladiolus illyricus</i> W.D.J.Koch	Osmançiçeği	Delikanlı çiçeği	Toprak Üstü	Süs bitkisi	Taze
49	Juncaceae	<i>Juncus acutus</i> L.	Kofa	Gova, govan, süpürgelik	Toprak Üstü	Çardak yapımı, ip, süpürge	Taze
50	Lamiaceae	<i>Satureja thymbra</i> L.	Halilibrahim zahteri	Oğul Kekiği, kara kekik	Yaprak, Çiçek	Mide rahatsızlıkları, Baharat	Kurutma, İnfüzyon

Tablo 2. devamı

SIRA NO	FAMİLYA	BİLİMSEL ADI	TÜRKÇE ADI	YORESEL ADLARI	KULLANILAN KISIM	KULLANIM AMACI	KULLANIM ŞEKLİ
51	Lamiaceae	<i>Lavandula stoechas</i> subsp. <i>stoechas</i>	Karabaş	Karabaş otu, karağan, garanı, hasret kavuşturana, karaan, karan	Çiçek	Gıda, Astım, nefes darlığı, güve kovucu	İnfüzyon, Kurutma, reçel
52	Lamiaceae	<i>Mentha pulegium</i> L.	Yarpuz	Narpuz, narpız	Yaprak	Gıda, Nezle, grip, karın ağrısı	İnfüzyon, Haşlama
53	Lamiaceae	<i>Micromeria myrtifolia</i> Boiss. & Hohen.	Boğumluçay	Kırkboğum otu	Yaprak	Boğaz ağrısı	İnfüzyon
54	Lamiaceae	<i>Origanum majorana</i> L.	Mercanköşk	Mercanköşk, sept suyu	Çiçek, Yaprak	Karın ağrısı, öksürük, böbrek ve idrar yolları tedavisi	İnfüzyon
55	Lamiaceae	<i>Origanum onites</i> L.	Bilyalı kekik	İncir Kekigi, Bilyalı Kekik, Peynir Kekigi	Çiçek, Yaprak	Soğuk algınlığı, grip, öksürük, Baharat, bebeklerde gaz giderici	İnfüzyon
56	Lamiaceae	<i>Salvia fruticosa</i> Mill.	Adaçayı	Adaçayı, ekmek elması, elmacık, almecik	Yaprak	Mide rahatsızlığı, soğuk algınlığı, diş eti bademcik iltihabı, temizlik malzemesi	İnfüzyon
57	Lamiaceae	<i>Sideritis leptoclada</i> O.Schwarz & P.H.Davis	Kızlançayı	Dağ çayı, kırkboğum otu, kızlan çayı	Toprak Üstü	Soğuk algınlığı ve karın ağrısı tedavisi	İnfüzyon
58	Lamiaceae	<i>Teucrium polium</i> L.	Acıyavşan	Tavşan ütmeği, pir yavşağı,	Toprak Üstü	Bağırsak kurdu, karın ağrısı, Şeker Hastalığı, Sıtma, taze uçları kal hastalıkları tedavisi	İnfüzyon
59	Lamiaceae	<i>Thymbra capitata</i> (L.) Cav.	Acı kekik	Eşşek kekiği	Çiçek, Yaprak	Soğuk algınlığı, Baharat (Et yemeklerinde)	İnfüzyon
60	Lauraceae	<i>Laurus nobilis</i> L.	Defne	Defne, Çıbıklık	Yaprak, Dal	Baharat, Koku verici	Kurutulmuş

Tablo 2. devamı

SIRA NO	FAMİLYA	BİLİMSEL ADI	TÜRKÇE ADI	YORESEL ADLARI	KULLANILAN KISIM	KULLANIM AMACI	KULLANIM ŞEKLİ
61	Liliaceae	<i>Asphodelus aestivus</i> Brot.	Kirgiçkökü	Çirgiş, kirgiş, ganlık	Kök	Yara yanık tedavisi, mide ağrısı, Oyuncak yapımı, Yapıştırıcı	Taze
62	Liliaceae	<i>Lilium candidum</i> L.	Akzambak	Dağ zambağı	Çiçek	Süs bitkisi	Taze
63	Liliaceae	<i>Smilax aspera</i> L.	Gıcirdikeni	Böğürtlen, Karaböğürtlen, Silcan	Gövde	Gıda	Pişmiş
64	Malvaceae	<i>Alcea heldreichii</i> (Boiss.) Boiss.	Alakurtaran	Gül hatmi, deve gülü, gülhatmi, gül fatma	Çiçek	Soğuk algınlığı, Öksürük kesici	İnfüzyon
65	Malvaceae	<i>Malva sylvestris</i> L.	Ebegümece	Ebecik, Ebe gümece	Toprak Üstü	Gıda, Böbrek taşı,	Pişmiş
66	Myrtaceae	<i>Myrtus communis</i> subsp. <i>communis</i>	Mersin	Yaban mersini	Meyve, Yaprak	Gıda, Pişik tedavisi, Sepet, çardak yapımı, süsleme, şeker hastalığı	Taze, Kurutulmuş
67	Oleaceae	<i>Olea europaea</i> L. var. <i>europaea</i>	Zeytin	Zeytin	Meyve, Yaprak	Gıda, Ağız yarası, cilt besleyici, Yağ kandili yapımı, Şeker hastalığı, boyar madde, kozmetik	Taze Yağ
68	Orchidaceae	<i>Serapias vomeracea</i> (Burm.f.) Briq.	Sağırkulağı	Köpek kulağı	Kök	Gıda	Taze
69	Oxalidaceae	<i>Oxalis pes-caprae</i> L.	Koca ekşiyonca	Ekşicek, ekşikulak	Gövde	Gıda, Boya, Yem	Taze
70	Papaveraceae	<i>Papaver rhoeas</i> L.	Gelincik	Zemperlik, gelincik	Yaprak	Gıda, Öksürük giderici	Pişmiş

Tablo 2. devamı

SIRA NO	FAMİLYA	BİLİMSEL ADI	TÜRKÇE ADI	YORESEL ADLARI	KULLANILAN KISIM	KULLANIM AMACI	KULLANIM ŞEKLİ
71	Plantaginaceae	Plantago lanceolata L.	Damarlıca	Sinir otu	Yaprak	Yara iyileştirici	Taze
72	Plumbaginaceae	Limonium sinuatum (L.) Mill.	Deniz lavantası	Deniz otu, mor çiçek, dilicek, deniz lavantası	Toprak üstü	Gıda, süs bitkisi	Pişmiş, kurutulmuş
73	Poaceae	Arundo donax L.	Kargı	Çığ, kargı	Toprak üstü	Sepet yapımı, çardak yapımı, kaval yapımı, tütün çubuğu	Çardak yapımı,
74	Poaceae	Sorghum halepense (L.) Pers.	Ekin süpürgesi	Kanyaşı	Toprak üstü	Zehirli	Zehirli
75	Polygonaceae	Emex spinosa (L.) Campd.	Ekin efeleği	Ispanak ileboda	Yaprak	Gıda	Pişmiş
76	Polygonaceae	Rumex amarus Rech.f.	Çimenturşusu	Labada, ilaboda	Yaprak, tohum	Gıda, ishal kesici	Taze
77	Polygonaceae	Rumex bucephalophorus L.	Çipir	Kuzukulağı	Yaprak	Gıda	Taze
78	Portulacaceae	Portulaca oleracea L.	Semizotu	Semiz otu	Toprak üstü	Gıda	Taze
79	Rafflesiaceae	Cytinus ruber (Fourr.) Fritsch	Yernarı	Gürlencik, Yer narı, İnek memesi, Kızılçık, Saya	Toprak üstü	Gıda	Taze
80	Rosaceae	Rubus sanctus Schreb.	Böğürtlen	Böğürtlen, Orman üzümü	Gövde, yaprak, meyve	Gıda, şeker hastalığı, ishal kesici, boğaz ağrısı	Taze

Tablo 2. devamı

SIRA NO	FAMİLYA	BİLİMSEL ADI	TÜRKÇE ADI	YOSESEL ADLARI	KULLANILAN KISIM	KULLANIM AMACI	KULLANIM ŞEKLİ
81	Santalaceae	<i>Osyris alba</i> L.	Morcak	Süpürge çalısı	Toprak Üstü	Süpürge Yapımı	Çalı Süpürgesi Yapımı
82	Solanaceae	<i>Datura innoxia</i> Mill.	Abuzambak	Zemberek, boruçiçeği, paplıcançiçeği, Sarhoş çiçeği	Çiçek	Astım hastalığı	Kurutulmuş.
83	Solanaceae	<i>Mandragora autumnalis</i> Bertol.	Adamotu	Adam otu	Meyve	Zehirli, meyveyi tavuk yerse kuluçkaya yatar	Zehirli
84	Urticaceae	<i>Urtica pilulifera</i> L.	Dalağan	Erkek ısırgan, Cızgan,ısırgan,dalaygan,dalayan	Toprak Üstü	Gıda, İdrar yolları, romatizma tedavisi	Pişmiş
85	Urticaceae	<i>Urtica urens</i> L.	Cılağan	Dişi ısırgan, Cızgan,ısırgan,dalaygan,dalayan	Toprak Üstü	Gıda, İdrar yolları, romatizma tedavisi	Pişmiş
86	Verbenaceae	<i>Vitex agnus-castus</i> L.	Hayıt	Hayıt	Dal, Yaprak, Tohum	Gıda, Akrep Yılan sokması, Ağrı kesici, Sepet Yapımı, Ayakkabı koku giderici	İnfüzyon

4. TARTIŞMA

Elde edilen veriler neticesinde teşhisi yapılan bitki taksonlarının en çok tıbbi amaçlı (46 takson) kullanıldığı belirlenmiştir. (Tablo 3) Taksonların 44'ü gıda amaçlarla kullanılırken (Tablo 4), 11'i sosyal amaçlı, 10 tanesi yapı malzemesi, 10 tanesi el sanatı, 6 tanesi yem bitkisi, 5 tanesi boyar madde, 4'ünün baharat, 2'sinin kozmetik, 2 tanesinin zehirli olduğu bilinmekte ve 5'sinin farklı amaçlar için kullanıldığı saptanmıştır. *Asteraceae* familyasına ait birçok taksonun (*Chrysanthemum coronarium*, *Cynara cardunculus*, *Glebionis segetum*, *Notobasis syriaca*, *Scolymus hispanicus* subsp. *hispanicus*, *Sonchus asper* subsp. *glaucescens*, *Tragopogon dubius*) Türkiye'nin diğer bölgelerine kıyasla daha fazla gıda amaçlı tüketiminin olduğu anlaşılmaktadır [31, 32, 33, 34, 35].

Çalışma alanında kayıt altına alınan genelde yara iyileştirici olarak kullanıldığı bilinen *Asparagus acutifolius*'un bölgede benzer amaçla, saçlı deride yara iyileştirici olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Közlenerek hazırlanan taze sürgünler haricen yara olan yere uygulanır [36, 37, 38, 39].

Drimia maritima türü de yörede romatizma ağrılarına karşı kökü haricen kullanılan bitki olarak ilk kez kayıt altına alınmıştır [40, 41, 42].

Asteraceae ve *Lamiaceae* familyalarına ait birçok taksonda olduğu gibi çalışma alanında tespit edilen *Achillea cretica*, *Mentha pulegium*, *Origanum onites*, *Satureja thymbra*, *Sideritis leptoclada* türlerinde benzer şekilde çoğunlukla soğuk algınlığı rahatsızlıklarında, çay şeklinde kullanımının olduğu anlaşılmaktadır [43, 44, 45, 46, 47, 48, 49].

Hayvanlarda süt ve yağ verimini artırmak için kullanılan *Quercus coccifera*, *Trifolium nigrescens*, *Ceatonia siliqua* ve *Oxalis pes-caprae* türlerinin toprak üstü kısımlarının farklı bölgelerde aynı türlerinin ya da aynı cinse ait farklı türlerinin benzer amaçla kullanıldığı anlaşılmaktadır [31, 50, 51, 52].

Bu tür çalışmalarda kadın hastalıklarıyla özellikle kısırlıkla ilgili bilgi edinmek zordur. *Vitex agnus-castus* türünün bu çalışmada olduğu gibi daha öncede kadınlarda doğurganlıkla ilgili problemlerin giderilmesinde kullanıldığı teyit edilmiştir [53, 54, 55, 56].

Tıbbi amaçlı kullanılan bitkilerin kullanıma hazırlanması amacıyla en çok infüzyon yöntemi tercih edilmektedir. Türkiye'de yapılan birçok çalışmada da benzer şekilde infüzyonun öncelikli kullanım şekli olduğu, bunu dekoksionun takip ettiği anlaşılmaktadır [18, 31, 32, 33, 41, 42, 43].

Mandragora autumnalis (Adamotu) yörede zehirli bitki olarak bilinmektedir. Tütün toksik etkilerinin olduğu farklı çalışmalarda da belirtilmiştir [57, 58].

Tablo 3. Datça Yarımadası'nda kullanılan bitki familyalarının tıbbi amaçlı kullanımları

Hastalık	Bitki Sayısı	Familiya
Yara yanık iyileştirici iltihap giderici	13	Apiaceae(2), Asparagaceae(1), Asteraceae(1), Cactaceae(1), Cistaceae(2), Cucurbitaceae(1), Hypericaceae(1), Lamiaceae(1), Liliaceae(1), Oleaceae(1), Plantaginaceae(1)
Soğuk algınlığı	12	Apiaceae(1), Asteraceae(1), Fabaceae(1), Lamiaceae(7) , Malvaceae(1), Rosaceae(1)
Mide rahatsızlıkları	8	Hypericaceae(1), Lamiaceae(6) , Liliaceae(1)
Şeker hastalığı	6	Asteraceae(1), Fabaceae(1), Geraniaceae(1), Lamiaceae(1), Oleaceae(1), Rosaceae(1)
Böbrek hastalıkları idrar söktürücü	6	Apiaceae(1), Asteraceae(1), Lamiaceae(1), Malvaceae(1), Urticaceae(2)
Ökksürük tedavisi	5	Fabaceae (1), Lamiaceae (2) , Malvaceae (1), Papaveraceae (1)
Ağrı kesici	4	Asparagaceae(1), Cactaceae(1), Verbenaceae(1), Urticaceae(1)
Romatizma hastalığı	3	Urticaceae(2), Asparagaceae(1)
İshal	3	Apiaceae(1), Polygonaceae(1), Rosaceae(1)
Diş ve diş eti hastalıkları	3	Apiaceae(1), Asteraceae(1), Lamiaceae(1)
Astım nefes darlığı	2	Lamiaceae(1), Solanaceae(1)
Gaz giderici	2	Asteraceae(1), Lamiaceae(1)
Bağırsak paraziti	2	Apiaceae(1), Lamiaceae(1)
Pişik tedavisi	1	Myrtaceae
Sakinleştirici	1	Ericaceae
Tansiyon hastalığı	1	Asteraceae
İştah açıcı	1	Apiaceae
Prostat tedavisi	1	Capparaceae
Uyuz alerjik hastalıklar	1	Apocynaceae

Tablo 4. Datça Yarımadası'nda kullanılan bitki fakilyalarının gıda amaçlı kullanımları

Familya	Tür Sayısı	Familya	Tür Sayısı
Asteraceae	7	Capparaceae	1
Apiaceae	4	Caryophyllaceae	1
Fabaceae	3	Liliaceae	1
Geraniaceae	3	Malvaceae	1
Polygonaceae	3	Myrtaceae	1
Brassicaceae	2	Oleaceae	1
Lamiaceae	2	Oxalidaceae	1
Urticaceae	2	Papaveraceae	1
Amaranthaceae	1	Plumbaginaceae	1
Amaryllidaceae	1	Portulacaceae	1
Anacardiaceae	1	Rafflesiaceae	1
Asparagaceae	1	Rosaceae	1
Cactaceae	1	Verbenaceae	1

5. SONUÇLAR

Ülkemizin etnobotanik açıdan ikinci defa incelenen, Muğla ili sınırları içerisinde yer alan Datça yarımadası köylerinde gerçekleştirdiğimiz bu tez çalışmasında geleneksel halk ilacı olarak yararlanılan bitki türleri saptanmış ve böylece bu orjinal bilgilerin gelecek kuşaklara unutulmadan iletilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar aynı zamanda modern tıp, fitoterapi, farmakoloji gibi alanlarda kaynak sağlayacak çeşitli araştırmalara kaynak olabilecektir.

Bu tez çalışması, Muğla ili Datça İlçesi sınırları içerisinde yer alan bütün yarımadadaki köylerde bulunan bazı bitki türlerinin yarımadada yaşayan halk tarafından etnobotanik kullanımını tespit etmek amacıyla, 2018-2019 yılları arasında gerçekleştirilmiştir.

Çalışma Datça Yarımadası'ndaki Yazı, Cumalı, Yaka, Sındı, Mesudiye, Karaköy, Hızırşah, Reşadiye, Kızlan ve Emecik köylerinde yerleşik yaşayan 67 kişiyle bire bir görüşülerek yapılmıştır. Katılımcıların 26'sı erkek (%39), 41'i kadındır (%61). Katılımcıların 18'i 41-60 yaş aralığında (%27), 49'u 61 yaş ve üzeridir (%73). Meslek gruplarına göre sınıflandırıldığında ise 24'ü (%36) çiftçi, 2'si (%3) emekli ve 41'i (%61) ev hanımıdır. Katılımcıların eğitim seviyelerine bakıldığında ise bir kişi (%1) okur yazar değilken, 63 kişi (%94) ilkokul, 3 kişi (%5) de lise düzeyinde eğitime sahiptir.

Araştırma alanından toplanan bitki taksonu örneklerinin değerlendirilmesi neticesinde etnobotanik özelliği olan 41 familyaya ait toplam 86 takson saptanmıştır.

Bitkilerin en fazla kullanılan bölümü yaprakları (30 takson) olurken, bunu 25 taksonla toprak üstü kısımları, 16 taksonla çiçekleri, 10 taksonla sürgünleri, 9 taksonla meyveleri 6 taksonla kökleri ve 1 taksonla tomurcuk takip etmektedir. En çok tercih edilen kullanım şekli ise 24 taksonla bitkilerin taze tüketimi olduğu tespit edilmiştir. Bunu sırasıyla pişmiş (20 takson), infüzyon (16 takson), kurutulmuş (10 takson), haricen (7 takson), dekoksion (4 takson), tıbbi yağ (3 takson) takip etmektedir.

Tez çalışma alanından toplanan taksonların, en çok tür ihtiva eden familyadan başlayarak dağılımı ve oranları şu şekildedir; Asteraceae 13 (% 15,1), Lamiaceae 10 (% 11,6), Apiaceae 6 (% 7), Fabaceae 6 (% 7), Geraniaceae 3, Liliaceae 3, Polygonaceae 3 (% 3,5), Asparagaceae 2, Brassicaceae 2, Caryophyllaceae 2, Cistaceae 2, Malvaceae 2, Poaceae 2, Solanaceae 2, Urticaceae 2 (% 2,3), Amaranthaceae 1, Amaryllidaceae 1, Anacardiaceae 1, Apocynaceae 1, Cactaceae 1, Capparaceae 1, Cucurbitaceae 1, Ericaceae 1, Euphorbiaceae 1, Fagaceae 1, Hypericaceae 1, Iridaceae 1, Juncaceae 1, Lamiaceae 1,

Lauraceae 1, Fabaceae 1, Myrtaceae 1, Oleaceae 1, Orchidaceae 1, Oxalidaceae 1, Papaveraceae 1, Plantaginaceae 1, Plumbaginaceae 1, Portulacaceae 1, Rafflesiaceae 1, Rosaceae 1, Santalaceae 1, Verbenaceae 1 (%1,2) (Tablo 2).

Araştırma alanında 2 adet endemik bitki taksonu saptanmıştır. Endemik türlerinden *Rumex amarus*'un IUCN kategorilerine göre tehlike durumu EN, *Sideritis leptoclada*'nın tehlike durumu ise VU olarak belirlenmiştir [59].

6. ÖNERİLER

Doğada halihazırda bulunan ve insanlar tarafından kullanılan birçok şifa özelliği olan bitki türlerinin belirli kıstaslara göre kullanılması zorunluluktur. Şifalı bitkileri bilinçsizce, kontrol edilmeden, gereğinden fazla tüketmek teleafisi olmayan sonuçlar doğurabilecektir. Tıbbi ya da şifa özelliği olduğu bilinen ya da inanılan çok sayıda bitkinin bilinçsizce ve aşırı tüketilmesi zehirlenmelere bazen de ölümlere sebebiyet verebilir. Bu sebeple tıbbi ya da şifa amaçlı kullanılacak bitkisel drogların muhakkak uzmanlar gözetiminde ya da bilgisi dahilinde kullanılması gerekmektedir.

Mandragora autumnalis, *Ecballium elaterium* gibi kullanımında oldukça dikkatli olunması gereken bazı bitkilerin uzmanların bilgisi dışında kullanılmaması gerekmektedir.

Bu bitki türlerine yönelik gerçekleştirilecek farmakolojik ve toksikolojik araştırmalarla insan sağlığı üzerine herhangi bir zarar verecek etkiye neden olup olmadığının araştırılması ve bitkilerin bu bilgilerin ortaya konulmasından sonra kullanılması daha güvenli ve bilimsel olacaktır.

Etnobotanik çalışmalar insan odaklı araştırmalar olduğundan, belirli aralıklarla aynı bölgelerde ve yakın çevrelerinde tekrarlı çalışmaların yapılması ve kayıtların düzenli bir şekilde elden geçirilmesi gerekir.

Etnobotanik çalışmalar bitkilerin tüketim oranları hakkında bilgiler sağladığından, tüketimi fazla ancak popülasyonu tehlike altında olan *Rumex amarus* ve *Sideritis leptoclada* gibi bitkilerin koruma-kullanma dengesinin kurulmasında yararlı olacaktır. Bu ve benzeri türlerin doğadan tüketiminden ziyade kültüre alınması teşvik edilmelidir.

Özellikle yerel turizmin gelişmesi açısından bazı türlerin ön plana çıkarılarak bölgenin gelişimine katkı sağlanması düşünülmelidir. Bu konuda *Lilium candidum* L. , *Gladiolus illyricus* W.D.J.Koch ve *Limonium sinuatum* (L.) Mill. türlerinin çiçek açtığı dönemlerde güzel görünümü ile ekoturizme konu edilebilir.

Birçok bitkinin gıda amaçlı taze tüketimi olduğu tespit edilmiştir. Bu taksonların yerel kullanımının yanında başlangıçta bölgesel ve ülke genelinde tüketiminin yaygınlaştırılması düşünülmelidir.

Bu bilincin yaygınlaştırılması ve endüstri haline gelmesi için yöre halkının başta yerel yönetimler tarafından eğitilmesi ve destek projelerle özendirilmesi gerekmektedir.

Yerel halkın bilgisine dayanılarak hazırlanan bitkilere ait tıbbi kullanımlar, kullanım şekilleri birer reçete olmayıp, hastalıkların tedavisinde ilk başvurunun ve tedavinin tip

doktorlarının kontrolünde yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda yapılan bu ve benzeri tüm çalışmalar öncelikle etnobotanik bilgilerin kayıt altına alınması, daha sonra ise tıp, kimya, eczacılık, boya, gıda vb. endüstri alanlarına ve bilimsel disiplinlere veri sağlamak amacıyla yapılmaktadır.

7. KAYNAKLAR

1. Koçyiğit, M., Yalova İlinde Etnobotanik Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2005.
2. Sadıkoğlu, N., Cumhuriyet Dönemi Türk Etnobotanik Araştırmalar Arşivi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 1998.
3. Başaran, S., Elmalı Yöresinde Doğal Olarak Yetişen Bazı Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri, Çevre ve Orman Bakanlığı Batı Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü Dergisi, 211, 5, 2003.
4. Zafer Cemal ÖZKAN, Sefa AKBULUT 1098 nolu Bilimsel Araştırma Projesi (BAP02) Trabzon İlinin Etnobotanik Özellikleri Bab Projesi sonuç raporu, 2012
5. Tuzlacı, E., Datça Yarımadası (Muğla) Florası ve Bu Yörede Halkın Yararlandığı Bitkiler, 14. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı, Mayıs 2002, Eskişehir. Bildiriler Kitabı: 29-31
6. Ertuğ, Z. F., Bodrum Yöresinde Halk Tıbbında Yararlanılan Bitkiler, 14. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı, Mayıs 2002, Eskişehir, Bildiriler Kitabı: 29-31
7. Tuzlacı, E., Baba Dağı (Muğla) Florası ve Fethiye Yöresinde Halkın Yararlandığı Bitkiler Hakkında, Bir Ön Araştırma, 14. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı, Mayıs 2002, Eskişehir.
8. Kazan, D., ortaca (Muğla) İlçesinin Etnobotaniği, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2007.
9. Sadıkoğlu, E., Koçarlı (Aydın) Yöresinin Geleneksel Halk İlacı olarak Kullanılan Bitkileri, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2003.
10. Tuzlacı, E., Sadıkoğlu, E., Turkish Folk Medicinal Plants, Part VI: Koçarlı (Aydın), J. Fac. Pharm. İstanbul 39 (2007) 25-37.
11. Tuzlacı, E., Erol, M. K., Turkish Folk Medicinal Plants, Part II:Eğirdir (Isparta), Fitoterapia 70 (1999) 593-610.
12. Aslan, A., Mat, A., Özhatay, N., Sarıyar, G., A Contribution to Traditional Medicine in West Anatolia, J. Fac. Pharm. İstanbul 39 (2007) 73-83.
13. Gez, S. ve Şimşek, S., Babadağ'ın Tıbbi Bitkileri. Denizli: I. Babadağ Sempozyumu, Pamukkale Üniversitesi, 1999.
14. Kayan, İ., Tuna, N., Datça Yarımadasında eski Knidos yerleşmesini etkileyen doğal çevre özellikleri, Ankara. 1985
15. <http://www.datca.gov.tr/cografi-konum>, Datça Coğrafi Konum, 5 Eylül 2019.

16. <https://tr.climate-data.org/asya/tuerkiye/mugla/datca-46815/> İklim Grafiği Datça, 5 Eylül 2019.
17. <http://www.datca.gov.tr/tarihce> Tarihçe, 5 Eylül 2019.
18. Davis, P.H., Flora of Turkey and the East Aegean Islands. I-IX 1965-1985.
19. Davis, P.H., Mill, R.R. ve Tan, K., Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Supplement, University Pres, Edinburgh X 1988.
20. Güner, A., Özhatay, N. ve Başer, K.H., Flora of Turkey and the East Aegean Islands. XI, Supplement-II, Edinburgh, University Pres, (2000) 656.
21. Bonnier, G., Flore Complete Illustree en Couleurs de France Suisse et Belgique. Paris Neuchatel, , Bruxelles. I-XII (1912-1934).
22. Fitter, R., Fitter, A. ve Blamey, M., Parey Blumenbuch Blütenpflanzen Deutschlands und Nordwesteuropas. 3. Auflage, Parey Buchverlag, Berlin, (2000).
23. Phillips, R., Grasses, Ferns, Mosses & Lichens of Great Britain and Ireland. Second Edition, Macmillan Publishers Ltd., London, (1994) 191.
24. Clapham, A. R., Tutin, T. G. ve Warburg, E. F.,. Flora of The British Isles. Cambridge University Press, London, IV (1965) 720.
25. Hegi, G., Merxmüller, H. ve Reisigl, H., Alpenflora. Verlag Paul Parey, Berlin und Hamburg, 194 s. 1977.
26. Lanzara, P. ve Pizzetti, M., Simon & Schuster's Guide to Trees. Simon & Schuster Inc., New York, 327 s. 1997.
27. Wright, M., The Complete Handbook of Garden Plants. Fourth Impression, Michael Joseph Ltd., London, 544 s. 1992.
28. Godet, J. D., Pflanzen Europas Kräuter und Stauden. Mosaik Verlag, München, 264 s. 1991.
29. Polunin, O., Flowers of Europe, Oxford University Press, London, 864 s. 1969.
30. Polunin, O., The Concise Flowers of Europe. Oxford University Press, London, 107. 1981.
31. Karaköse M., Akbulut S. ve Cemal Özkan Z. Ethnobotanical study of medicinal plants in torul district, turkey Bangladesh J. Plant Taxon. Bangladesh Association of Plant Taxonomists. 26(1): 29–37 2019.
32. Akbulut S., Karaköse M., Cemal Özkan Z. Traditional Uses of Some Wild Plants in Kale and Acıpayam Provinces in Denizli Kastamonu Uni., Orman Fakültesi Dergisi, 19,1 (2019) 72-81.

33. Akan H. , Korkut Mehmet M. ve Balos Mehmet M., Arat Dağı ve Çevresinde (Birecik, Sanlıurfa) Etnobotanik Bir Arastırma, Fırat Üniv. Fen ve Müh. Bil. Dergisi 20,1 (2008) 67-81.
34. Mükemre M., Behçet L. , Çakılcıoğlu U., Ethnobotanical study on medicinal plants in villages of Çatak(Van-Turkey), Journal of Ethnopharmacology, 166, 361–374, 2015
35. Polat R., Çakılcıoğlu U., Ethnobotanical study on medicinal plants in Bingöl (City center) (Turkey), Journal of Herbal Medicine, 2018.
36. Tardío J, Pardo-de-santayana M. and Morales R., Ethnobotanical review of wild edible plants in Spain, Botanical Journal of the Linnean Society , 152 (2006) 27–71.
37. Ranfa A., Bodesmo M., An Ethnobotanical investigation of traditional knowledge and uses of edible wild plants in the Umbria Region, Central Italy, Journal of Applied Botany and Food Quality, 90 (2017) 246 – 258.
38. Gandipilli G., Rani Geddada E., Ethnobotanical profiling of *Asparagus aethiopicus* L., Tropical Plant Reserch, An İnternational Journal, 5,1 (2018) 116–120.
39. Javier Tardío and friends Ethnobotanical and Food Composition Monographs of Selected Mediterranean Wild Edible Plants, April 2016.
40. Demirci Kayıran S., Eroğlu Özkan E., The ethnobotanical uses Hyacinthaceae species growing in Turkey and review of pharmacological activities. Indian Journal of Traditional Knowledge 16, 2 (2017) 243-250.
41. Mwafongo E. , Norda I. , Magombo Z. , Stedje B. , Ethnobotanical Study of Hyacinthaceae and Non-hyacinthaceous Geophytes in Selected Districts of Malawi, Ethnobotany Research & Applications, April 21, 2010.
42. Hussein S. , Dhabe A. , Ethnobotanical study of folk medicinal plants used by villagers in Hajjah district - Republic of Yemen, Journal of Medicinal Plants Studies 6, 5 (2018) 24-30.
43. Cakilcioglu U., , Turkoglu İ. , An ethnobotanical survey of medicinal plants in Sivrice (Elazığ-Turkey), Journal of Ethnopharmacology, 132 (2010) 165–175.
44. Kalankan G. Cemal Özkan Z. , Akbulut S. , Medicinal and Aromatic Wild Plants and Traditional Usage of Them in Mount Ida (Balıkesir/Turkey), Journal of Applied Biological Sciences, 9,3, 25-33, ISSN: 1307-1130, E-ISSN: 2146-0108, 2015.
45. Akbulut S. , Bayramoğlu M.M. , Reflections of Socio-economic and Demographic Structure of Urban and Rural on the Use of Medicinal and Aromatic Plants: The Sample of Trabzon Province, Kamla-Raj, Ethno Med, 8, 1, 89-100, 2014.
46. Akbulut S. , Özkan Z.C. , Traditional Usage of Some Wild Plants in Trabzon Region (Turkey) Kastamonu Uni.,Orman Fakültesi Dergisi, 14, 1 (2014) 135-145.
47. Tuzlacı E. , Tolon E. Turkish folk medicinal plants, part III:Şile (İstanbul), Fitoterapia 71 (2000) 673-685.

48. Tuzlacı E. , Eryaşar Aymaz P. , Turkish folk medicinal plants, Part IV: Gönen (Balıkesir) Fitoterapia 72 (2001) 323-343.
49. Tuzlacı E., Erol M.K , Turkish folk medicinal plants. Part II: Eğirdir (Isparta) Fitoterapia 70 (1999) 593-610.
50. Kökten K. ve arkadaşları, Farklı Meşe Palamudu Türlerinin (Quercus Sp.) Hayvan Besleme Özellikleri, 12.Tarla Bitkileri Kongresi, 2017 Kahramanmaraş, Elektronik Kongre Kitabı 236-240.
51. Yıldırım Hacer İ., Kargıoğlu M. , Alanya ve Gazipaşa (Antalya)'da Doğal Keçiboynuz (Ceratonia siliqua L.) Pekmezinin Üretimi ve Kullanımı, AKÜ FEMÜBİD 15, 10-16, 2015
52. Poyraz Kayabaşı N. , Tümen G. , Polat R. , Ethnobotanical studies on useful plants in Manyas (Balıkesir/Turkey) region, Biological Diversity and Conservation, ISSN 1308-8084 Online; ISSN 1308-5301 Print, 9/3, 58-63, 2016
53. Doğan Y. Ve arkadaşları, Determination of some ecological characteristics and economical importance of Vitex agnus-castus, EurAsian Journal of BioSciences Eurasia J Biosci 5, 10-18 (2011) DOI:10.5053/ejobios.2011.5.0.2
54. Lans C, Nancy T, Gerhard B, Grant L, Karla G (2006) Ethnoveterinary medicines used for horses in Trinidad and in British Columbia, Canada. Journal of Ethnobiology and Ethnomedicine 2:1.
55. Padmalatha K, Jayaram K, Raju NL, Prasad MNV, Arora R Ethnopharmacological and Biotechnological significance of Vitex. Bioremediation, Biodiversity and Bioavailability 3, 1 (2009) 6-14.
56. Tareen RB, Bibi T, Khan MA, Ahmad M, Zafar, MIndigenous Knowledge of Folk Medicine by the Women of Kalat and Khuzdar Regions of Balochistan, Pakistan. Pakistan Journal of Botany 42, 3 (2010) 1465-1485.
57. L. O. Hanuš, V. M. Dembitsky, and A. Moussaieff, comparative study of volatile compounds in the fresh fruits of Mandragora autumnalis, acta chromatographica, no. 17, 2006.
58. Cornara L and friends, The problem of misidentification between edible and poisonous wild plants: Reports from the Mediterranean area, Food and Chemical Toxicology, 2018.
59. Ekim, M. Koyuncu, M. Vural, H. Duman, Z. Aytaç & N. Adigüzel., Türkiye bitkileri kırmızı kitabı (egrelti ve tohumlu bitkiler), Ankara, 2000

8. EKLER

Ek 1. Anket çalışmalarından bazı görüntüler

Mesudiye Köyü

Sındı Köyü Zeytincik Mevkii

Emecik Köyü

Hızırşah Köyü

Karaköy Köyü

Sındı Köyü

Ek 2. Çalışma Alanında tarafımızdan tespit edilen bazı bitki türlerine ait fotoğraflar.

Malva sylvestris L.

Smilax aspera L.

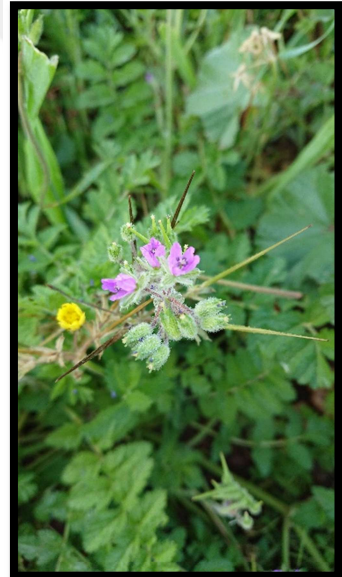
Sideritis leptoclada O.Schwarz
& P.H.Davis

Oxalis pes-caprae L.

Satureja thymbra L.

Erodium moschatum (L.) L Her.

Ek 3. Çalışma Alanında tarafımızdan tespit edilen bazı bitki türlerine ait fotoğraflar.

Cytinus ruber (Fourr.) Fritsch

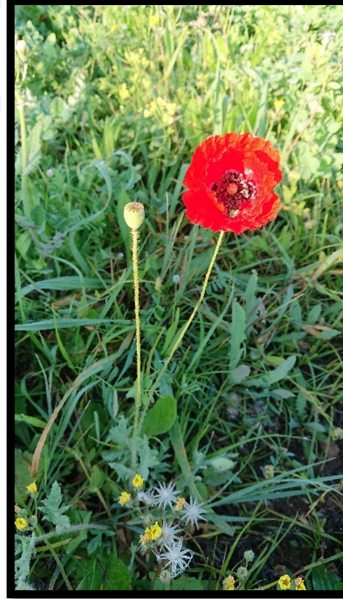
Lotus edulis L.

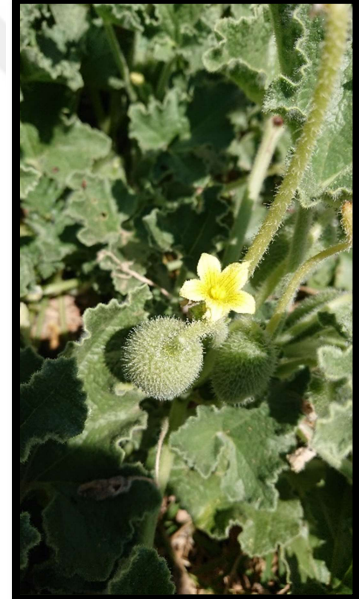
Opopanax hispidus (Friv.) Griseb.

Chrysanthemum coronarium L.

Papaver rhoeas L.

Ecballium elaterium (L.) A.Rich.

Ek 4. Çalışma Alanında tarafımızdan tespit edilen bazı bitki türlerine ait fotoğraflar.

Daucus carota L.

Calendula arvensis (Vaill.) L.

Teucrium polium L.

Asphodelus aestivus Brot.

Ek 5. Çalışma Alanında tarafımızdan tespit edilen bazı bitki türlerine ait fotoğraflar.

Datura innoxia Mill.

Erica manipuliflora Salisb.

Drimia maritima (L.) Stearn

Trifolium nigrescens Viv.

Paronychia argentea Lam.

Juncus acutus L.

Ek 6. Çalışma Alanında tarafımızdan tespit edilen bazı bitki türlerine ait fotoğraflar.

Osyris alba L.

Lilium candidum L.

Pelargonium quercetorum
Agnew

Alcea heldreichii (Boiss.) Boiss.

Gladiolus illyricus
W.D.J.Koch

Ek 7. Çalışma Alanında tarafımızdan tespit edilen bazı bitki türlerine ait fotoğraflar.

Spartium junceum L.

Pistacia lentiscus L.

Arundo donax L.

Asparagus acutifolius L.

Euphorbia acanthothamnus Helder. & Sart. ex
Boiss.

Lavandula stoechas subsp. *stoechas*

Ek 8. Çalışma Alanında tarafımızdan tespit edilen bazı bitki türlerine ait fotoğraflar.

Ferula communis L.

Foeniculum vulgare Mill.

Capparis spinosa L.

Laurus nobilis L.

Rubus sanctus Schreb.

Amaranthus viridis L.

Ek 9. Çalışma Alanında tarafımızdan tespit edilen bazı bitki türlerine ait fotoğraflar.

Mandragora autumnalis Bertol.

Origanum onites L.

Ek 10. *Helichrysum stoechas* subsp. *barrelieri* (Ten.) Nyman'ın toplandıktan sonra demet haline getirilmesi (Emecik Köyü).

Ek 11. Emecik Köyü Alavar Mevkkii. Gıda amaçlı toplanan bitkilerin yaşam alanlarından bir görünüm.

ÖZGEÇMİŞ

25.02.1982 tarihinde Koyulhisar 'da dünyaya gelen Deniz YILMAZ, ilk ve orta öğretimini İstanbul' da tamamladıktan sonra 2002 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesini bölümüne yerleşmiş ve 2007 yılında buradan mezun olmuştur. Mezun olduktan sonra çeşitli ormancılık şirketlerinde görev almıştır. 2008 - 2010 yıllarında TEMA-OGM-DOĞA KORUMA MERKEZİ ortaklığında AB destekli bir proje olan Kaçkar Dağları Sürdülebilir Orman Kullanımı ve Koruma Projesinde CBS Uzmanı ve Orman Mühendisi olarak görev yapmıştır. 2010 yılından itibaren Orman Genel Müdürlüğü bünyesinde çalışan Deniz YILMAZ görevine Muğla Orman İşletme Şefi olarak devam etmektedir. Evli ve bir kız babası olan Deniz YILMAZ orta derecede İngilizce bilmektedir.